

BALANDIS - BIRŽELIS
1969
Nr. 2 (34)

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ BIULETENIS

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ BIULETENIS

Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų
Sąjungos Organas.

Redaguoja: Vyr. Redaktorius Dr. S. Biežis.

Redaktoriai: Dr. S. Budrys, Dr. A. Garūnas,
Dr. V. Tauras.

Atsakomąsias Redaktorius Dr. M. Budrienė
2751 West 51st Street
Chicago, Illinois 60632

Redakcinė kolegija: Dr. D. Degesys, Dr. V.
Paprockas, Dr. R. Povilaitis, Dr. V. Šaulys,
Dr. J. Valaitis

Redakcijos bendradarbiai: Dr. H. Armanas,
Dr. Z. Brinkis, Dr. Z. Danilevičius, Dr. K. Gu-
daitis, Dr. D. Jasaitis, Dr. F. Kaunas, Dr. J.
Kriaučiūnas, Dr. J. Meškauskas, Dr. V. Rama-
nauskas, Dr. A. Pacevičius, Dr. V. Vaitkus ir
Dr. A. Zotovas.

Administratorius: Irena Makštutienė,
8743 Mobile Avenue
Oak Lawn, Illinois 60453.

Prenumeratos kaina: \$6.00.

Spausdina M. Morkūno spaustuvė.

Straipsniai su autorių pavarde ar slapyvarde
nebūtinai išreiškia leidėjų ir redakcijos nuo-
monę. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiū-
ra kalbos, formos ir stiliaus atžvilgiu.

LITHUANIAN MEDICAL BULLETIN

Dr. M. Budrys — Managing Editor
2751 West 51st Street
Chicago, Illinois 60632

Subscription \$6.00 per year.

Kolegos nepriklausą draugijoms prašomi
siųsti prenumeratos mokestį Lietuvių Gydy-
tojų Biuletenio Administratoriui:

Irena Makštutienė,
8743 Mobile Avenue,
Oak Lawn, Illinois, 60453.

Biuletėnis išeina 4 kartus į metus. Preme-
ratos kaina 6 doleriai, mokama kartu su na-
rio mokesčiu skyrių išdininkui.

Viršelės Zinos Morkūnienės

T U R I N Y S

<i>Stėponas Biežis</i> Stasys Budrys M.D.	85
<i>New Yorko Lietuvių Gydytojų Draugija</i>	87
<i>Phenylketonuria</i> Irena Giedrikis M.D.	88
<i>Dėmėtosios šiltinės epidemija Šiauliuose</i> Domas Jasaitis M.D.	41
<i>La Bella Italia — Dolce Vita Rommana</i> Henrikas Armanas M.D.	45
<i>Pranas Gudas-Gudavičius</i> Balys Matulionis M.D.	52
<i>Jurgis Žilinskas</i> Milda Budrienė M.D.	53
<i>Mediciniška D-do Stasio Daugėlos šeima</i> Povilas Legeckis M.D.	54
<i>Lietuvių Gydytojų Moksliniai darbai</i> Veda J. Valaitis M.D. ir V. Šaulys M.D.	55
<i>Medicinos ir sveikatos reikalai</i> <i>Nepriklausomoje Lietuvoje</i> Kristupas Gudaitis M.D.	58
<i>„Gyduolės“</i> Prof. Ignas Končius	64
<i>Veikla</i> Veda Albinas Garūnas M.D.	65
<i>Dantų Gydytojų Skyrius</i> Veda R. Povilaitis D.D.S.	66
<i>Kronika</i> Veda Albinas Garūnas M.D.	67

VIRŠELYJE: „Mokslas, menas, medicina“ — *dail.*
Pr. Lapė.

Sąmbūris draugijų ir pavienių asmenų sudaro Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungą, kurios nariai išsiskleidę plačiame pasaulyje mėgina vienokiu ar kitokiu būdu plėsti ir išlaikyti savą lietuvišką charakterį ir kultūrą. Gydytojų profesija yra sunki ir reikalaujanti daug energijos ir laiko šiame darbe. Ligoninė, kabinetas ir sekimas literatūros bei tobulinimasis savo specialybėje užima tiek laiko, kad nelieka jo dažnai nei savai šeimai, nei „pasižmonėjimui“. Tam lietuvis gydytojas ir kūrė savitą profesinę organizaciją, kur retkarčiais galėtų sutikti draugus, savus tautiečius ir pasidžiaugti bei pabūvoti savųjų tarpe.

Kaip individų, taip ir draugijų gyvenime kelias yra vingiuotas, veikla gerėja ar blogėja, vyksta potvyniai ir atslūgiai. Jeigu skaitysite „Lietuvių Gydytojų Biuletenio“ administratorės apyskaitą, pastebėsite, kad Illinois Lietuvių Gydytojų Draugijos vardas yra pranykęs iš draugijų sąrašo. Įvyko atoslūgis!

Kada „Biuletenio“ atsakomingoji Redaktorė pasiūlė kiekvienam Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos skyriui ar draugijai paruošti ar suredaguoti vieną numerį, atsiliepė tik New York'o Draugija. New-yorkiečiai, būdami labai išsiskleidę po platųjį Atlanto pakraštį, pajėgė susikoncentruoti ir atlikti jiems pavestą darbą. Malonu, kad dar yra skyrių ir pavienių kolegų, kurie šiuose, šių dienų naujuose ir moderniuose gyvenimo vingiuose nepasimetė, bet veikia, renkasi ir tęsia organizuotą gydytojų veiklą.

Kada individo laisvė statoma aukščiau už bendruomenę, kada mažuma bando užmesti savo valių daugumai, nežiūrint kokiomis priemonėmis jie tai bando atsiekti, ir tas viskas skaitoma modernu ir gyvenimiška, einame mes vingiuotais keliais!

Ypatingu sutapimu šis numeris skirtas New Yorko Lietuvių Gydytojų Draugijai, mini ir savo vyresniojo kolegos „Lietuvių Gydytojų Biuletenio“ vyr. Redaktoriaus dr. S. Biežio 80 metų sukaktį, kuris 1961 metais tame pačiame New Yorke 3-čiojo Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos Suvažiavimo metu buvo išrinktas Sąjungos Pirmininku. Gal iš jo ilgos ir gražios lietuviškos veiklos, galėtume ir turėtume pasimokyti, kad dirbdami bendrai ir kartu, atliksime daug daugiau ir atliksime savo organizacijos įstatuose numatyto tikslo.

S. B-rys.

Redakcijos stalčiuje

Mieli Kolegos:

Ši numerį pavadinome New Yorko numeriu, nes medžiagą surinkome iš New Yorko lietuvių gydytojų draugijos narių. Taip pat minime mūsų du mirusius profesorius, kurie gyveno, dirbo ir mirė New Yorke arba jo apylinkėse.

Šia laida be autorių dr. dr. Irenos Giedrikenės, Henriko Armano, Domo Jasaičio, Balio Matulionio ir Legecko, ypatingai rūpinosi dr. Vaclovas Paprockas, kuris prisidėjo medžiagą surinkdamas ir paskolino Biuletensio viršeliui savo „Ex libris“ specialiai jam paruoštą dail. P. Lapės.

Dėkoju visiems padėjusiems šį numerį išleisti; gal tai bus paskatinimas ir įrodymas kitiems skyriams, kad, bendrai dirbant ir norint, viskas yra įmanoma ir galima.

Atsakingoji redaktorė

Milda Budrienė

BRANGUS LIETUVIŲ GYD. BIULETENIO SKAITYTOJAU,

Ir vėl vienas mūsų knygos lapas reikia užskleisti taip, rodos, neseniai atskleistos knygos — metai po metų pasišokėdami rieda pakalnėn. Pradėdama naują lapą, norėčiau su Biuletensio skaitytojais pasidalinti džiaugsmu — kad dar vis esame gyvi — ir rūpesčiu, — kad skaitytojas ir toliau mums padėtų išlikti gyviems.

Nemažas skaičius įvairių lietuviškų žurnalių pasirodė tremties kelyje. Visi jie gyveno, kūrė ir dalis jų mirė. Mirė ramiai ir be skausmo — niekas net nepastebėjo. Tačiau yra leidinių, kurių mirtis būtų mūsų kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo nuostolis. Prie šios rūšies leidinių norėčiau priskirti L. G. Biuletensį. Per eilę metų jis jau yra įmynęs neišdildomus pėdsakus akmenėtame spaudos kelyje.

Ne vieną kartą Biuletensio puslapiuose, redakcijos susirinkimuose ir lietuvių gydytojų suvažiavimuose buvo iškelti įvairūs Biuletensio sunkumai. Buvo kreiptasi į skaitytojus, prašyta patarimo, bendradarbiavimo, paramos. Pasėkos buvo labai menkos. Ypač Biuletensio administracijai tenka labai nemalonios pareigos: prašyti, prašyti ir prašyti... Sugraibstai kele-

tą dolerių vienam numeriui išleisti ir vėl daira iš kur gauti daugiau pinigų, kad būtų galima išleisti sekantį numerį. Tiesa, čia turiu paminėti Liet. Gyd. Dr-jos skyrius, išskyrus Illinois Dr-jos skyrių, ir padėkoti jų valdyboms už gražų ir tvarkingą atsiskaitymą. Nuoširdus ačiū ir draugijai nepriklausantiems gydytojams, nuoširdžiai atsilyginusiems už prenumeratą ir Biuletensį parėmusiems auka: dr. P. Banys, — \$9.00, dr. H. Armanas — \$14.00, dr. P. Atkočiūnas — \$10.00, dr. J. Šidagis — \$10.00. Visiems kitiems gydytojams, aukojusiems po mažiau, — dėkoju.

Būdama Biuletensio muitininkas, kviečiu kiekvieną Biuletensio skaitytoją peržvelgti praėjusių metų knygos lapą:

PAJAMOS:

Kalifornijos Dr-ja (už 1967-68)	\$ 78.00
Michigan (už 1967-68)	100.00
Naujoji Anglija	48.00
Ohio	276.00
New Yorkas	180.00
Kanada (Kanados valiuta)	88.00
Pavienės prenumeratos ir aukos	783.15
Skelbimai	255.00
Viso	\$1808.15

IŠLAIDOS

Spausdinimas	\$1570.00
Biuletensio išsiuntimas	313.08
Nuotraukos	3.00
Kanados valiutos pakeitimas	6.56
Vokai	12.39
Pašto ženklai sąskaitoms siųsti	22.68
Antrašų kortelės (5 metams)	15.20
Viso	\$1942.91

NUOSTOLIS

134.76

Per devynerius metus Biuletensio sukrautas įnašas lietuviško kultūrinio lobio skrynion negali būti ignoruojamas. Net ir tu, kuriems šio žurnalo pasirodymas kėlė abejones. Mielas Daktare, priimk šį mano kreipimąsi kaip vieną iš susirūpinusios Biuletensio administracijos būdų Tave pasiekti: neužverk durų nei širdies. Padėk ir toliau Biuletensiu klestėti.

I. Makštutienė,
L.G. Biuletensio administratorė

DAKTARAS STEPONAS BIEŽIS

Dr. S. Biežis kilimo yra aukštaitis. Gimė 1889 m. kovo mėn. 18 d. Bliūdžių kaime, Piniavos valsčiuje, Panevėžio apskrityje tėvų ūkininkų šeimoje. Viso šeimoje buvo 4 broliai ir 2 seserys. Steponas turėjo didelių gabumų mokslui siekti. Lietuvoje baigė vidurinę mokyklą. Lankydamas mokyklą, išitraukė į lietuvišką tautišką, priešrusišką judėjimą. Už nelegalią veiklą buvo areštuotas, grėsė teismas. Steponui neliko kitos išeities, kaip palikti tėvų kraštą ir keliauti į Ameriką.

Dr. S. Biežis apleido Lietuvą 1909 m. Paliko ją carų Rusijos vergijoje, bet buvo gyvas atbundančios tautos sūnus ir laisvės troškulį pavergtai Lietuvai atsinešė į šį kraštą, kad čia naudojantis laisve, galėtų kovoti ir dirbti sava tėvynei.

Atvykęs Amerikon tęsė mokslą ir 1912 me-

tais baigė Valparaiso universitetą. Tais pačiais metais pradėjo studijuoti medicinos mokslus Chicagoje ir 1916 m. gavo medicinos daktaro diplomą. Atlikęs stažą, specializavosi chirurgijoje. Bestudijuodamas Valparaiso U-te, Steponas suorganizavo tada dar negausius lietuvius studentus ir pradėjo leisti laikraštį, pats jį redaguodamas ir beveik išimtinai užpildydamas. Tais laikais nedaug kas mokėjo lietuviškai rašyti ir skaityti, todėl dr. S. Biežis pradėjo dėstyti lietuvių kalbą universitete.

1917 m. dr. Biežis išėjo į kariuomenę ir buvo išsiųstas, kaip Amerikos armijos gydytojas į Prancūziją. Karui pasibaigus 1919 m. grįžo iš kariuomenės leitenanto laipsniu ir apsigyveno Chicagoje. Įsitvirtinęs Chicagoje, pradėjo verstis gydytojo praktika, kurią dar sėkmingai tęsia iki šių dienų.

1923 m. dr. S. Biežis bedainuodamas Birutės chore susidainavo su Ona Radauskaite ir sukūrė gražią lietuvišką šeimą. Jie užaugino sūnų Vitalį ir dūkrą Jolantą. Sūnus Vitalis žuvo kare, o duktė pasirinko tarnybą Dievui, įstojo į vienuolyną.

Nuo 1929 m. dr. Biežis dirba šv. Kryžiaus ligoninėje ir ligoninės istorijoje minimas, kaip gydytojas, paguldęs pirmąjį ligonį.

Nuo pat pirmųjų savo studijų dienų, taip pat kariuomenėje ir grįžęs iš kariuomenės, dr. Biežis visad domėjosi chirurgija. 1933 m. jis gavo chirurgo specialybę ir buvo priimtas į Amerikos Chirurgų draugiją, gaudamas FACS laipsnį.

Nuo 1935 metų dr. Biežis veda „Margučio“ radijo sveikatos skyrių. Sveikatos reikalais rašė ir teberašo „Tėvynėje“, „Margutyje“, „Vienybėje“, „Dirvoje“ ir kitur. Nuo 1940 metų matome dr. Biežį kaip vyr. gydytoją - kvotėją Susivienijime Lietuvių Amerikoje (SLA). 1951 m. dr. Biežis buvo paskirtas Chicagos Sanitarinio Distrikto vyr. chirurgu.

Savo skaitytas paskaitas ir rašytus straipsnius dr. Biežis apipavidalino ir išleido atskira knyga. „Būkite sveiki“ pasirodė 1953 metais.

Nuo Amerikos Lietuvių Doktorų draugijos įsikūrimo dr. S. Biežis buvo tos draugijos narys. Keliais atvejais jai pirmininkavo, buvo ir tuo laiku (1922 m.) leidžiamo draugijos žurnalo „Gydytojas“ redaktorium. Del narių abuoju, draugijos veikla pradėjo menkėti, ir laikraštis dėl lėšų stokos, sustojo eiti.

Po antrojo karo atvykus gan dideliame skaičiui lietuvių gydytojų Amerikon, Amerikos Lietuvių Doktorų draugija vėl atsigavo. Dr. Biežis ir vėl tapo aktyviu nariu ir padėjo atgijusiai draugijai atsistoti ant kojų.

Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos atstovų suvažiavime 1961 m. New York'e dr. S. Biežis buvo išrinktas Sąjungos pirmininku. Jam pirmininkaujant Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjunga atšventė 50 metų veiklos sukaktį — jubiliejų, kuris buvo suruoštas 1963 m. Chicagoje.

1960 metais Illinois Lietuvių Gydytojų

draugija nutarė leisti „Lietuvių Gydytojų Biuletinį“. Dr. S. Biežis su dideliu entuziazmu parėmė šią idėją ir sutiko būti vyriausiu redaktoriumi. Iš mažo žurnalėlio vos 24 puslapių, išsivystė didelis žurnalas, kuris kitais metais žada švęsti savo 10 metų sukaktį.

Kaip buvo aukščiau rašyta, jubiliasas nesiribojo tik mediciniška praktika, jo šakota veikla apėmė daugelį kitų sričių.

Tuoju po pirmojo pasaulinio karo, grįžęs iš kariuomenės, įsijungė į lietuvišką veiklą. Nepriklausomai Lietuvai pradedant atsistatyti, čia Amerikoje buvo įkurta Lietuvai Gelbėti Draugija, kurios pirmininku buvo išrinktas dr. S. Biežis. Ši draugija rinko pinigų, rūbus bei avalynę ir siuntė Lietuvos Raudonajam Kryžiui. Pirmininko energija ir pastangomis buvo surinkta tonos rūbų - avalynės ir pinigais apie 50,000 dolerių.

Vėliau atsirado krepšinio rinktinė, kuriai reikėjo padėti atvykti į Ameriką. Dr. Biežis buvo to komiteto pirmininkas. Dariaus - Girėno skridimas neapsiėjo be dr. Biežio pagalbos. Lietuvos Šaulių Sąjungai reikėjo šautuvų — dr. Biežio pastangomis Amerikos Lietuvių Sporto klubo nariai kiekvienas nupirko po šautuvą — ir visa siunta buvo padovanota Kauno Šaulių Sąjungai.

Už lietuvišką veiklą ir pagalbą Lietuvai 1938 m. dr. S. Biežis buvo apdovanotas Nepriklausomos Lietuvos vyriausybės Gedimino ordenu.

Po antrojo pasaulinio karo matome dr. S. Biežį aktyviu Tautinės Sąjungos nariu, Neolithuania korp., Skautų Rėmėjų eilėse.

1964 m. dr. S. Biežis yra išrenkamas „Republican of the year in Illinois“ ir šiais metais — 1969 — Senior Citizen of Chicago. Šiais metais gegužės mėn. dr. S. Biežis bus įvedintas į Hall of Fame.

Minėdami dr. S. Biežio sukaktį, norėtume linkėti jam sveikatos ir jėgų ir toliau nenuilstant tęsti savo veiklą, o kartu būti pavyzdžiu ir inspiratoriumi kilnių idėjų ir darbų. Mums didelė garbė turėti Jus savo tarpe!

Stasys Budrys, M.D.

NEW YORKO LIETUVIŲ GYDYTOJŲ DRAUGIJA

New Yorko Lietuvių Gydytojų draugija įsikūrė 1951 m., vietoj tuo metu veikusios Profesionalų draugijos. Draugijos narius sudarė tik naujai atvykę gydytojai ir dantų gydytojai. Iš seniau atvykusių į draugiją įstojo dr. A. Petrikas. New Yorko draugijos nariai yra la-

bai išsiblaškę po didžiulį New Yorką bei jo apylinkes, todėl draugija niekad negalėjo išvystyti labai gyvo veikimo. Paprastai draugija turi du susirinkimus: vieną žiemą ir antrąjį vasarą — pikniką dr. A. Avizonio rezidencijoje.

Draugija turi mediciniškus pranešimus, prisideda prie Balfo rinkliavų, šelpia savo ligonius - gydytojus ir dalyvauja Sąjungos darbuose.

1957 m. New Yorko draugija įsijungė į Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungą, o 1961 m. dr. A. Starkui esant pirmininku ir dr. V. Paprockui komisijos pirmininku, New Yorkas suorganizavo **III Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos suvažiavimą**, kuris buvo vienas iš geriausiai paruoštų ir šauniausių suvažiavimų.

Paskutiniu laiku New Yorko Lietuvių Gydytojų draugija yra pasiryžusi išleisti dr. A. Budreckio knygą „The Lithuanian revolt 1941“.

New Yorko LG draugijai vadovauja ilgametis jos pirmininkas **dr. V. Avizonis**, kuris nors turėdamas didelę praktiką (savo laiku tu laiko ir noro bei energijos tvarkyti New Yorką.

Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų

Suvažiavimas

TORONTAS, KANADA Suton Place

Rugpiūčio mėn. 30 — rugsėjo mėn. 1 1969

Pranešti:

Dr. A. PACEVIČIUS, 280 Roncesvalles Ave., Toronto 3, Ont. Canada

Telefonas: 534-4778 arba 763-2352

PHENYLKETONURIA

Irena Giedrikis, M. D.

South Orange, N. J.

Phenylketonuria yra liga, kuri atsiranda nuo paveldėjimo autosominių recezivinių genų iš abiejų tėvų. Tas yra piežastis akumulacijos phenylalanino kraujuje, šlapume, prakaitu ir smegenų skystime, kuris suardo jautrias smegenų celes, priveda jas prie degeneracijos ir tas yra priežastis protinio atsilikimo.

Biuleteny jau buvo straipsnis liečiantis bendrą apžvalgą phenylketonurijos (PKU). Čia noriu paliesti klausimus apie phenylketonurijos padarytą progresą: diagnozę, klinikinį vaizdą ir terapiją.

Klinikinis vaizdas

Svarbiausias požymis PKU ligonių yra:

1 — Atsilikęs intelektualinis išsivystymas:
1 — protinis atsilikimas yra 65 % idiotų klasifikacijoje (IQ žemiau 20), 2 — 31 % imbecilai (IQ tarp 20-50) ir 3 — tik 3.5 % yra moranų kategorijos (IQ 60). Retai pasitaiko individų su 70-80 IQ. Yra užregistruotų pavienių atsitikimų su IQ 100. Kodėl toks didelis skirtumas pabandysiu išaiškinti toliau. Tarp Nobelio premijos laureatų yra nešiotojų recezivinio geno. Yra užregistruotų normalių suaugusių žmonių turinčių aukštą kiekį phenylalanino kraujuje be jokių pastebimų nenormalumų.

2 — Psichinės manifestacijos. Ligoniai yra labai destruktivūs ir impulsyvūs. Maži kūdikiai gali būti labai mieguisti ir apatiški.

3 — Neuronologiniai nenormalumai.

a — Epilepsija — Maždaug 25 % ligonių turi konvulsijų manifestaciją su nenormalia EEG. Paprastai konvulsijos pasitaiko jaunam amžiuje, iki 2 m. amžiaus.

b — Raumenys yra hipertoniai.

c — Dažnai betiksliai kūno judėjimai.

d — Dermografizmas yra labai žymus.

e — Gilūs refleksai yra labai iškelti.

f — Paprastai yra priimta, kad ligoniai su PKU yra šviesios odos ir šviesių plaukų. Net tamsiaodžiai su PKU yra pabalę. Tai įvyksta dėl sutrikusio pigmento melanino gaminimo.

Gydymui prasidėjus, paprastai oda ir plaukai patamsėja.

g — Oda yra paprastai išblyškusi, nes jos periferinė cirkulacija yra bloga.

4 — Odos susirgimai — Eczema pasitaiko dažnai, ypač pas kūdikius.

5 — Ūgis ir svoris yra proporcingai mažesni, net ir pas gydomus ligonius, o tas yra dėl suvaržyto proteininio maisto.

6 — Bendras fizinis stovis yra geras, turi palyginamai gerą atsparumą infekcijai.

7 — Sexualinis išsivystymas normalus.

8 — Galvos apimtis yra mažesnė, veidas turi taisyklingus bruožus. Didelis atstumas tarp viršutinių incizivų yra tipingas bruožas šios ligos.

9 — Buvo manoma, kad esant tyrozino metabolizmo sutrikimams, bus ir thyroidinės liaukos funkcijos sutrikusios, bet po daugelio tyrinėjimų tas nepasitvirtino.

10 — Vaistų tolerancija yra gera, išskyrus epinephrinui, nes pas individus su PKU epinephrino gaminimas yra sumažėjęs.

11 — Kraujas: anemija dažna, dėl nenormalaus proteino priėmimo.

Patologija

Daug duomenų tuo klausimu dar nėra, nes nebuvo galimybių atlikti daug studijų. Bet yra žinoma:

1 — Smegenų svoris yra mažesnis, negu normaliai: kortikalinė atrophija yra žymi. Mikrocephalija yra randama ypač pas smarkiai atsilikusius.

2 — Nervų skaidulių demielinisacija yra apsiereiškusi smarkioje formoje ir kuo jaunesnis individas, tuo degeneracija yra daugiau pažengusi. Manoma, kad tas atsitinka dėl blogos baltyminių medžiagų apykaitos.

3 — Gliosis.

4 — Substancija nigra yra išblyškusi.

Kadangi kūdikio C.N.S. yra labai jautri phenylalaninui, todėl visi tie centrinės nervų sistemos pakeitimai darosi labai anksti — pirmais gyvenimo mėnesiais. Visi tie pakeitimai neregresuoja, dėlto ypač svarbu, kad PKU liga būtų surasta pirmom dienom po užgimimo, kad gydymas būtų pradėtas prieš prasidėjus kokiai smegenų degeneracijai.

Yra nustatyta, kad USA kasmet gimsta nuo 100-200 PKU kūdikių. Jų išlaikymas, jei negydomi, gali per metus pasiekti milijonus dolerių.

Kūdikių tikrinimas yra labai pigus. Šiuo metu jau daug yra valstybių pravedusių įstatymus dėl tikrinimų. Tarp jų Illinois, Massachusetts, New York.

Tikrinimo metodai

Čia reikia turėti omėnyje, kad normalus PKU kiekis kraujyje yra 1.5 - 8.5 mg.

1 — 10 % Ferric Chloride: vienas lašas to skystimo užlašintas ant šlapio vystiklo, esant phenylalanino rūkščiai šlapume, po minutės duoda mėlynai žalią, - pilkai žalią spalvą, kuri pradės blukti nuo centro. Ferric chloridas duoda ir kitas reakcijas:

- a — Diactinė rūkštis — raudonai rudą.
- b — Tulžis duoda žalią, kuri neblunka.
- c — Salicylatai — purpurinę.

2 — Phenistic — popierinis kaspinas, kurio vienas galas yra impregnuotas su ferric chlorido skystitmu. Pamirkius tą impregnuotą dalį į šlapumą, pavirsta žalia spalva. Blukimas įvyks minutės bėgyje. Pozityvus jeigu PKU kiekis kraujyje yra virš 15 mg.

3 — Filtrinio popierio metodas daugiausiai naudojamas provincijoje. Paprastas filtro, popieris pamirkomas šlapume, džiovinamas ir siunčiamas į laboratoriją. Čia uždedamas ant jo 10 % ferric chlorido skystimas. Po vienos savaitės rezultatai nebus taisyklingi.

Cincinnati laboratorijoj gautus paštu per dvi - tris dienas filtrinius popierius tuojau šaldo. Tokiu atveju pozityvūs rezultatai yra gauti net ir po kelių mėnesių.

4 — Guthrie tyrimas yra pagrįstas tuo, kad phenylalaninas sumažina Bacillus Subtilis augimą. Šitas tyrimas yra daromas kūdikiams esant trijų dienų amžiaus prieš išeinant iš ligoninės.

Praktiškai klinikose ir kabinetuose yra vartojami pirmi du metodai. Visi iki šiol paminėti tyrimo metodai yra grynai atrankos (screening) tyrimai. Jeigu tie tyrimai yra nenormalūs tuojau yra daromas kraujo serumo Michael La Due metodas, kuris yra diagnostinis. Gydymo metu ligonio pažangai stebėti užtenka Guthrie tyrimo.

Phenylketonurijos priežastys

Phenylalaninas, kaip ir kitos amino rūkštys, yra naudojamas proteino sintezei. Sintezė — biocheminis procesas — yra sudėtinga ir į ją įeina keli faktoriai. Pagrindinis katabolizmo kelias yra phenylalanino hydroxydacija į tyrosiną ir galutinai oxydacija į CO₂ ir vandenį. Maža dalis phenylalanino nėra galutinai oxyduojama, bet yra paverčiama į metabolitus, kaip epinephriną, melaniną ir tyrosiną. Maža phenylalanino dalis katabolizuoja transaminizacijos pagalba į phenylpyruvinę rūkštį. Esant bentkokiam netobulumui šios apykaitos veda prie phenylalanino akumulacijos kraujyje. Sutrikimas šios apykaitos yra dėl daugelio priežasčių.

1 — **Enzymatiniai trūkumai.** (Enzymas susideda iš proteino ir enzimo aktyvumo).

- a — Phenylalanine hydroxylase (folinė rūkštis)
- b — Dihydropterindine reductase (niacinė rūkštis)
- c — Phenylalanine transaminase (pyridoxine)
- d — Tyrosine transaminase (Pyridoxine)
- e — Ascorbinė rūkštis.

2 — **Trūkumų priežastis:**

- a — Visai nesant proteinui (nėra aktyvumo)
- b — Pakeistas proteinas
- c — Pavėluotas proteino subrendimas
- d — Cofaktorių trūkumas
- e — Motinos kraujyje aukštas PKU laike nėštumo
- f — Įtaka vaistų ir toksinų į enzymą

Phenylketonurijos klasifikacija

Šiuo metu mes galime klasifikuoti vaikus su PKU į klasinę phenylketonuriją ir atipines phenylketonurijos formas.

1 — Klasinė PKU

Visiškas blokas pavertimo phenylalanino į tyrosiną yra priežastis klasinės phenylketonurijos. Tai įvyksta visai nesant phenylalanine hydroxylase aktyvumo. Pagrindiniai požymiai yra:

- a — Aukštas phenylalanino kiekis kraujyje — virš 30 mgs.
- b — Tyrosinas kraujyje negatyvus.
- c — Šlapume yra phenylalanino metabolitai.

Esant tyrosinui kraujyje, PKU diagnozė gali būti ir klaidinga. Tokiems kūdikiams yra duodamos aukštos dozės vitamino C, kuris suriša tyrosiną, aktyvuoja enzimo aktyvumą, kraujyje phenylalaninas krenta ir toks kūdikis nereikalingas gydymo.

Klasinių phenylketonurikų gydymas yra labai skubus ir jų diagnozė turi būti labai ankstyva. Negydytų klasinių phenylketonurikų protinis atsilikimas yra labai ankstyvas ir aukštam laipsny, visai be jokios regeneracijos.

Gydymo metu phenylalanino kiekis yra labai nepastovus ir svyravimai dideli. Dėlto kraujo tikrinimas turi būti dažnas ir dietiniai pakeitimai turi būti padaryti priklausant nuo phenylalanino kiekio kraujyje.

2 — Atipinė PKU

Paskutiniu laiku yra pastebėta, kad kai kurie PKU ligoniai turi mažai arba vidudiniškai pakeltą phenylalaniną kraujyje, su arba be phenylpyruvine metabolitais šlapume. Kai kurie iš jų yra arba gali būti protiniai paliesti, kiti ne. Nustatymas jų diagnozės ir gydymas yra dažnai problematiškas, nes yra įrodyta, kad kai kurie iš jų visai nereikalingi gydymo. Čia reikalingas labai tikslus klinikinis įvertinimas. Paprastai jų phenylalaninas kraujyje yra daug žemiau negu 30 mgs/100 ml. Taip pat phenylalanino rūkštis šlapume yra randama daug mažiau ir tokie vaikai toleruoja daug didesnes dozes phenylalanino kiekį palyginus su klasinės PKU formos vaikais, ir jų kiekis kraujyje yra daug pastovesnis. Literatyroje pasitaiko ginčytinų klausimų dėl gydymo atipinės formos phenylketonurikų ir tikrai geras ir atsargus klinikinis įvertinimas gali padėti išspręsti tą klausimą, nes kolkas taisyklės šiuo klausimu nėra.

3 — Lengva Phenylalaninemija

Yra kūdikių kurių phenylalanino kiekis kraujyje svyruoja tarp 5-20 mgs. Tas svyravimas yra trumpas, iki 2-3 metų amžiaus, o vėliau prapuola. Šlapume metabolitų nėra. Čia vėl reikalingas labai individualus ligonių stebėjimas, nes kai kurie iš jų visai nereikalingi gydymo, arba reikalauja labai trumpo gydymo. Į tą grupę įeina tie kūdikiai, kurių enzimo sutrikimas yra labai lengvo formoj. Čia noriu paminėti: neštumo metu, jeigu motina yra phenylketonurikė, ir tėvas neturi paveldėjimo geno, tai pagal taisyklės kūdikis turi būti normalus. Bet jeigu motinos kraujyje phenylalaninas yra aukštas, tai jis pereis per placentos barjerą, paklius į kūdikio kraujo cirkulaciją, bus priežastis kūdikio smegenų degeneracijos.

Todėl šiandien motinos su phenylketonurikais vaikais neštumo metu turi patikrinti kraują ir jeigu jos turi kad ir labai lengvą PKU turi gauti pilną dietinį gydymą, tam kad apsaugoti kūdikį.

Gydymas

Normalus phenylalanino kiekis kraujyje yra nuo 1.5 - 8.5 mgs. Gydymo metu stengiamasi kraujo kiekį laikyti prie aukštesnės ribos. Gydant yra labai svarbu pritaikyti dietos kiekį kad svoris ir aukštis vystytųsi normaliai pagal kūdikio amžių ir tuo pačiu phenylalanino kiekis būtų normaliose ribose. Už tai proteinų ir kalorijų reikalavimas tiems kūdikiams yra apskaičiuotas kaip ir kiekvienam normaliam kūdikiui. Amžiui einant tas reikalavimas krenta. Griežta dieta iki šiol yra laikoma iki maždaug 4 - 5 metų amžiaus. Vėliau ji yra modifikuota ir maždaug nuo 7 - 8 metų vaikai yra leidžiami valgyti normalų maistą.

Gydymo metu kada PKU kraujyje kiekis stabilizuojasi, yra gerai patikrinti ar tas ligonis yra tikrai reikalingas gydymo. Tas klausimas dažnai kyla gydant atipinius PKU ligonius. Tuomet daromas phenylalanino „loading test“. Duodamas nuo 1 - 1½ mg. phenylalanino/kg. Esant klasiškai PKU phenylalanino kiekis kraujyje smarkiai pakyla, kas yra įrodytas, kad gydymas yra reikalingas.

Dėmėtosios šiltinės epidemija Šiauliuose

(1941 - 1942)

Domas Jasaitis, M.D.
Mt. Vernon, Conn.

Dar ir dabar profilaktinės medicinos ir antibiotikų amžiuje, net ir gerybėmis pertekusiose šalyse, infekcinės ligos nėra galutinai išnykę. Tad nėra pagrindo nustebti, kad jos egzistavo endemiškai nepriklausomoje Lietuvoje, ir tik kartais išsiverždavo epidemiškai. Žemiau spausdinama lentelė gerai atvaizduoja svarbesnių ligų išsiplėtimą Lietuvoje 1920 - 1935 metų laikotarpyje.

	1920	1925	1930	1935
Raupai	1231	25	2	6
Dizinterija	4435	109	36	7
Vid. šiltinė	2421	615	386	853
Dėmėtoji šilt.	5302	221	384	334

Paskutinės trejos ligos buvo paplitę netik civiliuose gyventuojuose, bet ir mūsų jaunoje kariuomenėje.

Nepriklausomybės kovų metais (1919-20) Lietuvos kariuomenėje santykis žuvusių karių nuo priešų ginklų ir mirusių dėl ligų buvo 10:8,4. (L.E. V,534).

Veiksniai lėmę jų plėtrą buvo nepakankama ir netobula kariuomenės sanitarinė tarnyba ir visoje šalyje išgalėjęs vargas. Dera prisiminti, kad Lietuva 1914-15 m. buvo mūsų laukas. O nuo 1915 m. nešė grobuonišką vokiečių okupacinę naštą.

Vokiečiams išsinešinus, Lietuvos medžiaginis gerbūvis per trumpą laiką smarkiai pakilo. Lygiagrečiai aktingai vedama kova su infekcinėmis ligomis irgi atnešė didelius laimėjimus. Raupai ir dizinterija beveik išnyko. Tačiau abejos šiltinės, nors ir buvo gerokai aplamdytos, visai neišnyko ir laukė palankių sąlygų, kuriose galėtų pulti iš pasalų.

Šiltinių, ypačiai beriamosios šiltinės istorija yra žmogaus vargo bei skurdo aprašysena. Karai, revoliucijos, žemės drebėjimas ir kitokios gaivalinės nelaimės išmeta žmoniją iš normalių gyvenimo sąlygų, verčia ją visą dėmesį, energiją ir visus išteklius ne kūrybiniam, bet ardymo darbui atiduoti. Greitu laiku smunka žmonijos civilizacijos, sveikatingumo lygis ir sutrinka apsirūpinimas maistu, drabužiais, vaistais ir pan.

Tokios sąlygos susidarė Lietuvoje bolše-

vikams ją okupavus ir ypačiai prasidėjus Vokietijos - Rusijos karui. Daugelis iš mūsų gerai prisimena gigantišką tyfo ir paratyfo epidemiją Vilniuje 1941 m. ankstyvą pavasarį.

Vokiečių okupacijos metu Lietuvoje plito kelerios grėsmingos epidemijos. Suminėsiu svarbesnias: 1. šunų pasiutimas, 2. difterito ir 3. dėmėtosios šiltinės (typhus exanthematicus, spot fever). Pastaroji buvo pati grėsmingiausia. 1941 - 1942 m. buvo užregistruoti 3673 susirgimai. Mirimų buvo 294 arba 8%. Kovoje su epidemija žuvo 4 gydytojai, dvi gailėstingos seserys, trys felčeriai, keturi ligoninių tarnautojai. Susirgusių buvo žymiai didesnis skaičius. (L.E. XV, 127).

Yra pastebėta, kad epidemijos turi palinkimą plėstis pagal susisiekimo kelius ir reikštis vietovėse, kurios guli prie tokių kelių ir kuriose vyksta didelis žmonių susitelkimas ir maišatis. Antrojo pasaulinio karo metu Šiauliai visiškai atitiko suminėtas sąlygas. Ir ištikrųjų — **Šiaulių miestas ir apskritis** buvo viena iš tų Lietuvos vietovių, kurioje dėmėtoji šiltinė pirmiausia pasireiškė ir surado daug aukų: Šiaulių mieste — 355, o Šiaulių apskr. — 278 viso 633 atsitikimai arba 17% visų susirgimų Lietuvoje.

Pirmas beriamosios šiltinės susirgimas Šiauliuose buvo įregistruotas I.XII.1941. Tai buvo karo belaisvių liginės gail. sesuo. Yra pagrindo prileisti, kad jau 1941 m. lapkričio mėn. dėmėtoji šiltinė pradėjo siausti karo belaisvių stovykloje. Bet rusų belaisvių sveikatingumas neįėjo į lietuviškų įstaigų kompetenciją, tai tos dalies susirgimų aš nepaliečiu šiame straipsnyje, o svarstau tą epidemiją tik tiek, kiek ji palietė vietinius gyventojus arba tik tiek, kiek pavieniai rusų belaisviai pateko į mūsų gydymo įstaigas.

Po pirmo registruoto atsitikimo dėmėtoji šiltinė nerodė tendencijos plėstis Šiauliuose. Bet 1941 m. gruodžio mėn. antroje pusėje jos kreivė viršūnė vis kilo aukščiau ir savo maksimumą pasiekė 1942 m. sausio pirmoje pusėje (12.I.42 buvo užregistruota net 35 susirgimai). Epidemijos kreivė, staiga pasiekus maksimumo, nelauktai pradėjo kristi. Tokia eiga buvo iki 23.I.42. Šiaulių mieste praūžu-

sios epidemijos kreivė buvo savotiška - kachetiška. Sausio 24 ir 25 d. nebuvo jau užregistruota nė vieno susirgimo. Nuo 1942.I.26 iki 6.II.42 buvo nežymus recidyvas su dviejų dienų intervalu, kuriose nebuvo naujų susirgimų (1 ir 2.II.42). Nuo 7.II.42 buvo įregistruoti tik keli atsitikimai, kuriuos vieną nuo kito skiria kelių dienų protarpiai. Tai geriau atvaizduoja žemiau dedama diagrama.

Šiaulių mieste tiek daug ir tokiu trumpu laiku susirgimų buvo todėl, kad mieste buvo keli masiniai dėmėtosios šiltinės apsikrėtimo židiniai.

Nepriklausomybės laikotarpyje Šiaulių mieste dėmėtoji šiltinė buvo beveik nežinoma. Todėl yra pakankamo pagrindo teigti, kad ta liga jį buvo atnešta iškitur. Vienintelis prileidimas bus teisingas, kad ją atvežė rusų karo belaisviai. Tokių vietų Šiauliuose buvo trys:

1. Didysis rusų karo belaisvių lageris prie Ragainės gatvės.

2. Sunkiųjų darbų kalėjimas, kuriame buvo uždaryta apie 2000 karo belaisvių. Jie tenai buvo sumaišyti su civiliniais kaliniais, t. y. kameros, kuriose buvo belaisviai, buvo įterptos tarp kamerų, kuriose buvo vietiniai kaliniai. Koridoriai, išvietės, skalbykla, vonia ir prausyklos buvo bendros.

3. Garvežių depo statyba, prie kurios dirbo apie 1000 raudonarmiečių ir vietinių darbininkų. Prie depo statybos dirbusieji raudonarmiečiai gyveno minėtame didžiajame belaisvių lageryje. Šiaulių apskrities dėmėtosios šiltinės plitimas irgi yra glaudžiai siejamas su rusais belaisviais, kurių keli tūkstančiai buvo išdalinti ūkininkams.

Į Šiaulių valsčių užsikrėtimai atėjo iš Šiaulių miesto. Pradėjo sirgti prie miesto guliniuose kaimuose gyvenantieji geležinkeliniai. Jie turėjo kontaktą su belaisviais ir su sergančiais jų namuose piliečiais.

Taip pat Tyrelkos aerodrome dirbantieji belaisviai, matyti dėl silpnos priežiūros, iš stovyklos lankydavosi gretimuose Padubysio valsč. kaimuose, čia prašydami maisto, čia siūlydami pirkti drabužių.

Epidemijos plėtrai didelės reikšmės turėjo rusai belaisviai, išdalinti į darbus į Pavenčių cukraus fabriką iš Joniškio valsčiuje prie plento buvusių keletos belaisvių stovyklų. Nors tose stovyklose belaisviai buvo izoliuoti, tačiau vėliau buvo nustatyta, kad

vietos gyventojai mainikaudavo su belaisviais aprangos daiktus ir naudodamiesi jais susirgavo. Be to, susirgo keliolika vietos žmonių, kurie dirbo prie belaisvių stovyklų ūkvedžiais, prižiūrėtojais, taip pat jų šeimų nariai.

Mano aukščiau minėtų prileidimų teisingumą įrodo ir dėmėtąja šiltine susirgimų skaičiai, kuriuos davė kalėjimas, geležinkeliniai ir civiliniai gyventojai.

Nuo belaisvių, uždarytų kalėjime, liga persimetė į civilinius kalinius, nuo pastarųjų į kalėjimo personalą, o jie, laisvai santykiudami su išore, pernešė infekciją miesto gyventojams.

Kalėjimas davė 97 susirgimus, geležinkeliniai — 72, kiti miesto gyventojai — 183.

Ir geležinkeliniai ir kalėjimo prižiūrintysis personalas nepriklausė prie tokių gyventojų sluogsnų, kurie kęstų medžiaginį skurdą ir todėl jie neprivalėtų sudaryti palankią dirvą dėmėtosios šiltinės plėtrai. Bet jei tai įvyko, tai tik todėl, kad jie buvo artimiausiam kontakte su sergančiais rusų karo belaisviais. To negalima pasakyti apie visus Šiaulių gyventojus. Bendrai imant, Šiauliai, nepalankioms sąlygoms susiklosčius, gali sudaryti patogią dirvą dėmėtajai šiltinei plėstis. Ir štai dėl ko. Šiaulių miestas išaugo, įsikūrus jame didžiulei odų pramonei. Tų dirbtuvių dirbininkai iš savo skurdžių santaupų prisistatė daug vargingų namukų, kurie 20-30 metų praėjus, pusiau sulindo į žemę ir tapo griautinomis lūšnomis. Juose nėra nei vandens, nei švaros, nei šviesos. Jų šeiminių darbiniai ir šventadieniniai drabužiai, lovos ir kūno baltiniai dažnai laikomi vienoje vietoje. Daugely namukų yra įvairių vabzdžių („bambardierių“, blakių, ir t.t.). Kvadratura 1 asmeniui dažnai neviršija 3-4 kv. m, o kartais mažiau.

1936 m. aš ištyriau 170 džiovininkų šeimų butus ir radau:

15 šeimų turėjo tik 2-5 m² grindų ploto vienam asmeniui

41 šeimų turėjo tik 5-10 m² grindų ploto vienam asmeniui

24 šeimų turėjo tik 10-15 m² grindų ploto vienam asmeniui

18 šeimų turėjo tik 15-20 m² grindų ploto vienam asmeniui

15 šeimų turėjo tik 20-25 m² grindų ploto vienam asmeniui

57 šeimų turi tik 25 m² ar daugiau grindų ploto vienam asmeniui

1941-42 m. butų sąlygos nebuvo pagerėjusios. Asmens švara buvo pablogėjusi, nes žmonės stokojo muilo, mieste neveikė jokia tobulesnė skalbykla. Piliečiai negaudavo baltinių, o turėtas kiekis jau buvo gerokai sudėvėtas. Todėl jie retai juos tegalėdavo pakeisti.

Be to, Šiaulių miestas ir ankščiau ramiu laiku neturėjo pakankamo skaičiaus pirčių. Dar blogiau, kad esant šaltoms ir sausoms žiemoms, ne mažas skaičius šulinių išsenka, tai vandens trūkumas švarai palaikyti dar padidėja. 1941-42 m. žiema pasižymėjo ypatingu žiaurumu ir tuo sudarė palankias sąlygas dėm. šiltinės plėtrai, juo labiau, kad piliečiai nuolatos jautė kuro stoką.

Kova su pasireiškusia epidemija buvo vedama klasikine linkme: naikinti utėles, apvalyti piliečius nuo utėlių. Tuo tikslu buvo pareikalauta:

1. hermetiškai atskirti kalėjime belaisvius nuo civilinių kalinių;
2. civiliniams kaliniams įrengti atskirą pirčių ir dezinfekcijos kameras.
3. uždrausti karo belaisviams išeiti iš lagerių į miestą ir atšaukti juos nuo geležinkelio depo statybos ir kitų darbų mieste.
4. kazermuoti kalėjimo tarnautojus.
5. susirgusiems dėmėtąja šiltine izoliuoti buvo išplėstas ligoninės apkrečiamų ligų skyrius iki 150 lovų.

Be to, pavyko įsteigti dezinfekcijos stotį (nuutėlinimo įstaigą).

Kiekvienas butas, kuriame įvykdavo susirgimas, taptado pagrindiniai dezinfekuojamas. Šioje kovoje efektyviai parėmė mus Wehrmachtas, parūpindamas 10 pervežamų dezinfekcinių kamerų.

Naudingos buvo ir viešosios plataus masto kovos priemonės: bažnyčių, kinų, teatrų ir turgų uždarymas. (6.I.42). Tie draudimai buvo panaikinti tik 26.II.42 t.y. po 10 dienų laikotarpio, kuriame nebuvo nė vieno dėm. šiltine susirgimo.

Sunkumai kovoti su dėmėtąja šiltinės epidemija buvo daugiausia medžiaginės rūšies. Noro ir valios kovoti su epidemija pakankamai pareiškė ir lietuviška ir vokiška administracija ir Wehrmachtas. Tos bendros sutartinės priemonės davė puikiausių pasekmių.

Susirgimų dėmėtąja šiltine Šiaulių mieste buvo 355, mirimų 28. Mirtingumo procentas lygus 7.74%. Bet Šiaulių miesto ligoninėje nuo

1.XII.41 — 1.IV.42 gulėjo dėmėtąja šiltine sergančių 168 vyrai ir 113 moterų, viso 281. Jie buvo iš miesto ir apskrities ribų. Iš jų mirė 25 vyrai ir 7 moterys, bendrai 32 asmenys. Mirtingumė % vyrų 15% moterų 7%, vidutiniai 11%. Dėl stokos vietos ne visi susirgę buvo privalomai gabenami į ligoninę, bet tik tie kurių nebuvo galima namuose tinkamai izoliuoti ir gydyti.

Daugiausia **komplikacijų** tarp sergančių dėmėtąja šiltine pasitaikydavo su kvėpavimo organais (pneumonija, bronchitas, pleuritas). Tas gali būti aiškinamas tuo, kad epidemija vyko šaltu metu, kuomet ligonys gal jau karščiuodami, nušaldavo namuose, arba ypač iš tolimesnių vietų pristatant į ligoninę. Viso ligonių skaičius su sunkesniais plaučių komplikacijomis buvo 63. Toliau pagal sunkumą sekė įvairūs nervų sistemos sukrikimai: didelė nervų sistemos intoksikacija, stupuras, rijimo pasunkėjimas, net gerklės - ryklės paralyžiai. Tokių ligonių pasitaikė 37.

Ligonys su dėm. šiltine, temperatūrai kritus, būdavo ligoninėje laikomi tol, kol pakankamai sustiprėdavo, kad galėdavo savystoviai atsikelti, pavaikščioti ir tik tuomet — išprausti, išdezinfluoti — būdavo išleidžiami į namus pabaigti gyti. Tai įvykdavo vidutiniai po 10 - 12 dienų temperatūrai kritus.

Nėra buvę atsitikimų, kad kas būtų kartotinai apsikrėtęs dėm. šiltine iš jau persirgusių ir grįžusių iš ligoninės. Yra buvę atsitikimų, kad vienam šeimos nariui tebesergant ir tebegulint ligoninėje — būdavo atvežami kiti šeimos nariai, vėliau susirgę.

Epidemijai žymiai išsiplėtus, ligoninėje seno prityrusio medicinos personalo neužteko. Teko samdyti naują, neprityrusį. Tam personalui trūko ligonio būklės supratimo ir atitinkamai ligonio būklei mokėjimo veikti. Jaunesniojo medicinos personalo darbe buvo pastebėtas neprityrimas bei nepakankamas mokėjimas aptarnauti sunkiai sergančius ligonius, ypač be sąmonės esančius.

Dėmėtąja šiltine, eidami savo pareigas, susirgo 4 med. personalo nariai. Dėmėtąja šiltinės susirgimai labiausiai koncentravosi miesto centre, namuose, kuriuose gyveno didesnis skaičius šeimų. Paprastai tokios epidemijos atakuoja miesto periferijas, kuriose susitelkia neturtingesni gyventojų sluogsniai. Tuo tarpu Šiauliuose epidemijos metu miesto pakraščiuose, nedideliuose namukuose, nors

ir lūšnose, kuriose gyvena pavienės šeimos, susirgimų buvo labai mažai.

Tasai keistokas reiškinys gali būti bandomas aiškinti sekančiais. Sudarant žydų ghetto apie 4.000 gyventojų su savo manta, su savo sanitariniu lygiu ir papročiais buvo perkelti iš periferijų į miesto centrą, į anksčiau žydams priklausiusius namus. Perkelti gyventojai daugumoje priklausė prie neturtingesnių visuomenės sluoksnių.

Mokslininkai (Zlatagorov, Londono statistika) tvirtina, kad dėmėtosios šiltinės epidemija paliečia 97.8% beturčių, 3.5% pasiturinčių ir tik 0.8% turtingųjų. Dėmėtosios šiltinės genius epidemicus paliko sau ištikimas ir 1941 - 42 m. surado dislokuotus žmones, nors jie gyveno miesto centre.

Taip pat verta pažymėti, kad Šiaulių žydų ghete, nors jame buvo didžiausias susikimšimas ir skurdas, oficialiai nebuvo užregistruota nė vieno susirgimo dėmėtąja šiltine.

Suglaudžiant galima pasakyti, kad 1941 (1.XII) - 1942 m. (6.II) dėmėtosios šiltinės epidemija Šiaulių mieste praėjo, kaip koks meteoras, nepraeikalavusi nei per daug susirgimų skaičiaus, nei didelio mirtingumo %. Viso susirgimų buvo 352 arba 0.7% visų miesto gyventojų. Tasai epidemijos aspektas gali būti bandomas aiškinti tuo, kad gyventojai nebuvo ypatingai toksiškas, kad gyventojai, nežiūrint sunkių medžiaginių aplinkybių, sąmoningai įsijungė į kovą su epidemija, kad administracija visu griežtumu organizavo kovą prieš epidemiją.

Pilnumo dėlei tenka parašyti apie dėmėtosios šiltinės plėtrą vokiečių įguloje ir sovietiškuose karo belaisviuose. Aš galiu tai padaryti tik stambiais bruožais, nes tų grupių ligoniai buvo vokiečių administracijos žinioje. Duomenys apie juos nebuvo viešai skelbiami.

Vokiečiai guldė savo ligonius į Kriegslazarett Nr. 914, kuris buvo įkurtas naujai pastatytose patalpose iš Klaipėdos atkeltam Prekybos Institutui.

Daugis ligonių buvo kariai atvežami iš Leningrado fronto. Susirgimų tarp užnugaryje gyvenančių vokiečių beveik nebuvo. Ligonų gydymas ir priežiūra buvo aukšto lygio. Tačiau teko patirti iš vokiečių gydytojų, kad jų ligonių mirtingumas buvo apie 14%, t.y. gero-kai didesnis už vietinių ligonių mirtingumą. Vokiečiai tą reiškinį aiškino tuo, kad jų kariai

kovoje per ilgus mėnesius labai sunkiose sąlygose, buvo išsekę dvasiniai ir nukamuoti fiziniai. Be to vokiečiai neturėję jokio immuniteto prieš beriamąją šiltinę, nes ta liga buvo jau seniai Vokietijoje nežinoma.

Tragiškiausias likimas ištiko belaisvius raudonarmiečius. Šiaulių mieste ir apskrityje jų buvo per 12.000. Jų gyvenami barakai nebuvo pritaikyti šaltam klimatui, buvo nepakankamai apšildomi. Barakų buvo permaža. Todėl jie buvo sausakimšai perpildyti. Dalis belaisvių gyveno net žeminėse („zemliankose“). Jų sanitariniai įrengimai buvo primityviniai, o kartais jokių neturėjo. Gydytojų ir gailėstingų seserų juose buvo nepakankamai. Jie neturėjo jokios ligoninės.

Epidemijai pradėjus siauti, visi belaisviai buvo paimti iš miesto ir apskrities ir nuvaryti į didžiąją stovyklą Ragainės gatvėje. Aplinkui ją ėjo dviguba spygliuotų vielų tvora. Kuomet epidemija pasirodė barakuose, tai visa stovykla buvo griežčiausiai izoliuota ir atskirta nuo aplinkos. Prie stovyklos vartų ir durų buvo priversta nedegintų kalkių. Ginkluoti vokiečių kareiviai saugojo, kad niekas iš stovyklos neišeitų ir niekas prie jos neprieitų. Maistą ir kitus reikmenis priveždavo prie išorinių vartų ir perduodavo belaisvių atstovams. Vokiečiai neįėjo į stovyklą per visą epidemiją.

Stovykla neturėjo vaistų, kūno ir lovos baltinių, vonių, nuutėlinimo įstaigos ir masinės dezinfekcijos priemonių. Tad susirgimų mirtingumas buvo pasibaisėtinas. Nemažas skaičius išgyvenusių ligos krizę, mirdavo nuo ligos sukeltų komplikacijų ar net nuo išbadėjimo. Numirusių nesusėdavo laidoti, nes jų buvo per daug. Žemė buvo giliai įšalusi. Dar nesusirgę belaisviai nepajėgė kirkomis iškasti duobių. Todėl lavonus krovė į štabelius nuošalėnėje stovyklos vietoje. Tik pavasariui atėjus ir žemės pašalui išėjus, jie buvo nuvežti į šalimais esantį Leiporių kaimą ir palaidoti masiniuose kapuose.

Lietuviai negalėjo jiems nieku padėti, nes, net už duonos gabalo praeinantiesiems ir vos kojas pavalkantiems nelaisviams numetimą, ginkluoti sargybiniai geraširdes lietuves moteris mušdavo buožėmis ir gąsdydavo šūviais.

Literatūra:

- Dr. D. Jasaitis, Varpai, 249, 1943, Šiauliai.
Dr. V. Juškys, Dėmėtosios šiltinės 1941-42 epidemija, Vyr. Sveikatos Valdybos Žinios Nr. 5, Kaunas.

LA BELLA ITALIA – DOLCE VITA ROMANNA

Kelionės įspūdžiai po Italiją ir Romą

Henrikas Armanas M.D.

Pasinaudodamas Marylando Medicinos Fakulteto kvietimu aplankyti Italiją drauge su keliasdešimt Marylando kolegų palikęs šaltą ir drėgną Baltimorės miestą išskridau nors jau ir antrą kartą pakvėpuoti šiltu ir švelniu Italijos oru, pasidžiaugti dangaus ir Adrijos jūros mėlyne ir praleisti kelioliką dienų nerūpestingumo, dainų ir vyno aplinkumoje, kad užmiršus nors ir trumpam kasdieninius perkrautos medicinos praktikos rūpesčius tikslu pakrauti mano bateriją nauja energija tolimesniam darbui grįžus namo.

Italijos gamtovaizdis, nežiūrint tiek paneigrikos Italijos gamtai ir krašto grožiui nėra patrauklus akiai ir netgi nuobodus. Vidurinėje ir Pietų Italijoje nesimato vėšlių miškų ar girių, auga tik pavieniai į drebulę panašūs medžiai ir kur ne kur matosi žmogaus pasodinti palmių medžiai ar ištysę kyparasai it raketos paruoštos skristi aukštyn į nežinomybę.

Didžiausias Italijos turtas yra marmuras, kurio čia randasi ištisi kalnai. Jis neša didelę naudą ir pelną plačiai išsiplėtusiai marmu-

ro pramonei, nes Italijos marmuras yra išvežamas kuone į visus pasaulio kraštus. Dėlto medis Italijoje yra labai brangus ir visa statyba kaip mieste taip ir kaimuose yra tik akmeninė, marmurinė ar cementinė (iš lavos). Visame pasaulyje marmurinės grindys yra prabanga, tuo tarpu Italijoje eilinis namas turi marmurines grindis, nes tai yra patogi, patvari ir pigi statybos medžiaga.

Štai pravažiuoju garsųjį Monte Casino Benediktinų vienuolyną, kuris yra visai naujai atstatytas aukštai kalno viršūnėje, visas baltas kaip ir kadaise V-me šimtmečiuje mokslo centras, kuriame tuo laiku buvo į lotynų kalbą išverstos Arabų ir Graikų medicinos knygos ir kuriame dabar randasi IX-o amžiaus farmakologijos manuscipatas Herbarius.

Laukuose, kurie guli Apeninų kalnų slėniuose, gausiai auga vynuogynai ir alyvų trumpi apvalūs medžiai, kas sudaro bene svarbiausią Italijos ūkininko pragyvenimo šaltinį (maistas, aliejus, riebalai, vynas) ir kurių perteklius yra parduodamas įsigyti kitoms gėrybėms. Keliai gerai prižiūrėti ir gera jais keliauti. Amerikoniškumo įtaka daug kur pastebima, o ypač iškabose kaip „snack bar“, „drug store“, „super market“, „hot dog soda shop“ etc. Pažymėtina, kad už perkamas prekes nereikia mokėti takso, tačiau arbatpinigiai padengia tą susidarantį skirtumą.

Vienas iš brangiausių deimantų Italijos karūnoje ir Renesanso lopšys yra Dantes numylėtas Florencijos miestas (itališkai vadinamas Firenze), gulįs Tuscanų slėnyje, apsuptas kalnų ir piktos Arno upės globoje, kuri 1966 metais lapkričio 4 dienos naktį įniršusi staiga kone prarijo savo pakilusiais vandenimis šį miegantį miestą. Šiandien tas upelis kone išsekęs, tekantis ramiai ir kai kuriose vietose netgi galimas perbristi ir jokia nevigacija juo nėra įmanoma. Tai miestas, kur gimė, gyveno ir mirė Dante, gyveno Pietrarka. Netoliese — vos 13 km nuo Florencijos gimė Leonardo Da Vinci. Tai miestas talpinąs savyje turtingiausias ir gražiausias meno galerijas ir rūmus pastaty-

tus garsiųjų princų kaip Borgese, Medici, Bor-dza ir Pitti iš kurių šeimų išėjo net 8 popie-žiai ir kurių turtais Florencija turi didžiausią rinkinį Raphaelio, Andrea del Sarto, Ruben-so, Velazquez, Titiano, Boticelli ir Michelange-lo paveikslų ir įžymius skulptūros kūrinius kaip „Dovydą“, „Pietą“ — II-ją, „Kalinius“, didingus antkapius sarkofagus popiežiams ir princams patalpintus Medici koplyčioje - rū-muose.

Kadaise Florencija buvo turtingiausias miestas pasaulyje ir ją valdė to meto kilmin-gieji finansiniai turėjo didelės įtakos visoje Europoje ir davė pagrindus prekybinei teisei. Bet dabar šis miestas yra tik meno ir praei-ties palikimas, miegas sapnuodamas apie savo didingą praeitį ir išsilaikęs grynai iš turistų, kurių čia atkeliauja nenutrūkstama grandinė per ištisus metus.

Neapsakomos vertės galerijų, paveikslų, frescų ir skulptūrų meno kūriniai, rūmai ir paminklai apsvaigina keleivį savo grožiu ir turtu. Bet pastabiam keliautojui krenta įakis, kad visi ano meto garsieji paveikslai daugumo-je pavaizduoja moteris, kurios italų išvien va-dinamos — Madonomis, šventųjų žmonių, val-džiusiųjų ir kilmingųjų bei popiežių gyvenimą ar jų portretus. Pasigendama peisažų ar pačių garsiųjų dailininkų kompozicijos kūrinių, ne-surištų su Seno ar Naujo Testamento šventų-jų gyvenimu ar Biblijos įvykiais. Suprantama, kad to laiko Renesanso Italijos menininkai iš-imtinais kūrė tik valdovams, popiežiams ir di-dikams ir tai kas jiems buvo pasakyta, nes jie buvo nuo šių priklausomingi dėl savo pragy-venimo ir garbės. Michelangelo buvo uždary-tas 10 metų Sistinos koplyčioje piešiant žmo-gaus ir pasaulio sutvėrimą lubose ir 5 metus — paskutinį teismą altoriaus sienoje.

Aplankęs visas galerijas, nuvargęs keliau-tojas lengviau atsidūsta atsiradęs Florencijos siaurose gatvėse ir sugrįžęs į realų gyvenimą. Apsilankusiam Florencijoje patarsiu negerti ne-virinto vandens. Florencija yra pagarsėjusi ir savo aukso išdirbiniais, kurių galima įsigyti pa-lyginamai nebrangia kaina.

Čia aukso išdirbinių krautuvės išsirikiavę net keliuose blokuose, kuriuose anglų kalba ir Amerikos doleris yra magiška lazdelė, kaip ir kituose pasaulio kraštuose.

Keliaudamas po Italiją negali praleisti progos nepamatęs griuvėsiuose miegantį mi-

rusį **POMPEJOS** miestą, gulintį Sarno slėnyje, į kurį 80 A.D. metais įsiutęs Vezuvijus per iš-tisas tris dienas ir naktis liejo verdančią lavą, o garai, pelenai ir nuodingos dujos užsmaugė baisioje agonijoje jo gyventojus ir bent kurią kitą ten buvusią gyvybę. Šiandieną turistas vaikščiodamas po Pompejos griuvėsius vis dar gali matyti ir įsivaizduoti tą didybę, praban-gą ir nuodėmingą gyvenimą to kadaise galin-go miesto, įkurto VI šimtmečiu prieš Kristų, gulintį Vezuvijaus papėdėje vos 13 km atstu-me nuo pilno gyvenimo Neapolio miesto. Pom-peja yra gražiai iš pat pamatų atkasta, švari ir labai įspūdinga, tačiau čia nei žolelė neau-ga, nei muselė praskrenda, nei pailsęs paukš-telis nesustoja pailsėti šioje kapų tyloje... ke-turių kilometrų diametre, kaip lyg būtų po atominės bombos išsprogdinimo, jokios gyvy-bės... ir taip tylu, kad net girdi savo paties alsavimą...

Bevaikščiodamas Pompejos gatvėmis, aikš-tėmis, iš namo į namą matai gražiai užsiliku-sius amfiteatrus, Romėnų pirtis, Apolono, Ve-nus, Jupiterio, Zeuso šventyklas, turtuolių ir patricijų rūmus, su maudynėmis ir fontanais, lėbavimo sales, prostitučių (vergių) namus ir pornografinius frescos sienose. Be šių dar ma-tai vargšų - plebėjų ir vergų gyvenamas „sky-les“, kepyklas, dirbtuvėles, žaidynių forumą, aikštes, didingas miesto sienas ir vartus, pro kuriuos, rodos ir dabar girdi lekiančių žirgų prunkštimą, chariotų dundėjimą ir žmonių mi-nios šauksmą „Panem et circensem!“ — ste-bint gladiatorių žudynes... Bet viskas prany-ko, beliko tik vaiduoklių miręs miestas su se-na, didinga praeitimi kuriai Dievas tarė pas-kutinį žodį, bei nubaudė teismu už nuodėmin-gą gyvenimą.

Pabudęs nuo svajonių ir sunkių minčių pasiskubini apleisti šio mirusiojo miesto liūdną paslaptį ir slegiančią aplinką.

Toliau bekeliaujant turistui akys nušvinta ir širdis pradžiunga atvykus į Sorrento ir pa-mačius Adrijos mėlyną jūrą ir žerintį saulės spinduliais horizontą.

Sorrento — tai nedidelis žvejų miestas ant stataus uoloto jūros kranto, nuo kurio matosi Capri sala ir Neapolis. Sorrento miestas yra apsuptas apelsinų ir alyvų sodais ir kiparisų medžių terasomis, o jūros mėlynė, ramybė, ita-liškas vynas ir dainos užburia keleivį ir lyg šaukia jį su ilgesiu ir vėl sugrįžti atgal į So-

rento, kuris yra apdainuotas visame pasaulyje garsioje dainoje „Torna a Sorrento“ ir gražiai pavaizduotas filmoje „Tarantella“. Del šio pusiasalio gamtos grožio graikai ir romėnai, valdovai, poetai, didikai ir menininkai mėgo ir dabar tebemėgsta praleisti laiką gražiam Sorrento poilsiui ir kūrybai, kad užmiršus kasdieniškus gyvenimo rūpesčius bei vargus. Čia gimė ir kūrė garsus poetas Turquato Tasso (1577).

Sorrento yra tikras meno ir grožio lobynas perpildytas bažnyčiomis, pastatais, paminklais, paveikslais ir skulptūros kūriniiais. Žmonės čia, kaip ir pati gamta, ramūs, tad ir turistai čia suranda poilsį gatvių kavinėse ir gyvenimas čia rodos bėga kaip ramus upelio tekėjimas šaukdamas — torna a Sorrento!..

Kiek Sorrento sužavi turistą, tiek Neapolis jį nuvilia, nes tai antras savo didumu Italijos miestas (2½ milijonų gyventojų) ir sena Sicilijos karalystės sostinė. Tai labai gyvas uostas, pilnas pramonės pasižyminčios Vezuvijaus lavos apdirbimo į statybos medžiagą cemento fabrikais, alyvos rafinerijos ir sunkios industrijos dirbtuvėmis, nepaprastai dideliu autovežimių judėjimu gatvėse, užpildančių triukšmu ir persisunkusį įvairiais kvapais ir tvankumu orą. Daugiau ramybės surandama nusileidus į pajūrį toliau nuo uosto ir pažvelgus į jūrą ir Vezuvijų, o prisiminus garsųjį posakį, kad „Pažvelk į Neapolį ir numirk“... visiškai nepateisino mano turėtų vilčių ir buvau patenkintas gyvas palikęs Neapolį...

Negalėjau praleisti progos nepamatęs seną Etrusų miestą, įkurtą VIII amž. prieš Kristų, — **Pisą**, kuris senovėje buvo garsus ir turtingas sekmingai praveistais karais nugalėjusiais Saracenus, Corsicą, Sardiniją ir Afrikos pakraščius, tačiau vėliau nugalėtas Florencijos ir kaip karinė pajėga po to visiškai nusmukęs. Tačiau Pisos miestas pasiliko garsus savo pakrypusiu bokštu ir pasaulinio garso universitetu į kurį kasmet įsimetrikuliuoja virš 10.000 studentų iš visos Italijos ir pasaulio. Pisos miestas garsus ir tuo, kad davė pasauliui žymų skulptorių Pisano (prilygstantį Michelangelo) ir Galilejų, kuris užbaigė savo žemės traukos ir kritimo teoriją, mesdamas įvairius objektus žemyn nuo Pisos bokšto viršūnės, kurio teorija yra pagarbiai panaudota šių dienų erdvės ir įmenulį bandomiems skridimams.

Kaip ir kiti Italijos matyti miestai taip ir Pisos miestas pilnas orientalinio ir Romanesque mišinio statybos pastatų, frescų ir paveikslų. Iš visų yra gražiausia Katedra ir Compsanto (valdovų - didikų kapai), kurių šimtai metų senumo frescai puošia lubas ir sienas tų kapų arkadas ir portikus, panašiai kaip Sistinos koplyčioje Romoje.

Tačiau pati įžymiausia Pisos garsenybė yra jos palinkęs net 14 pėdų bokštas, kuris yra ne kas kitas, kaip katedros varpinyčia stovinti katedros aikštėje, kurioje per ištikus metus pilna turistų su foto ir filmų aparatais stengiančių įamžinti save prie šio vienintelio pasaulinio garso bokšto, kuris buvo statytas nuo 1174 iki 1356 metų. Apskaičiuota, kad šio bokšto krypimas vyksta po 1/24 dalį inčo kasmet tad manoma, kad kurią dieną jis gali nukristi palaidodamas po savimi daugelio metų praeitį ir tuos, kurie nelaimingu metu ten prie jo būtų. To bokšto palinkimo priežastis sakoma esanti vandens patvinkimas vienoje jo pusėje, kas ir sudaro jo slinkimą gilyn. Italų vyriausybė nesistengia to bokšto lyginti, nes jį išlyginus prapultų gausūs būriai lankytojų, o tuo pačiu ir didelės pajamos. Kaip įprasta, kad varpinyčiose daugumoje gyvena karveliai ir kiti paukščiai, bet deja šiame bokšte nieko neteko pastebėti, nes sakoma, kad italai juos išgaudo ir suvalgo. Tas patikėtina, nes gi tarp Šveicarijos ir Italijos nuolatos yra ginčas dėl paukščių, kuriuos italai net ypatingais veidrodžiais pas save vilioja ir juos suvalgo. Pats Pisos miestas nėra švarus, niūrus ir nepatrauklus, todėl turistai jame sustoja tik kad pamatytų tą garsųjį Pisos bokštą.

Štai pagaliau ir **ROMA**, kuri kadaise valdė didžiausią pasaulyje imperiją, bet dabar tebeliko tik gyvas muziejus ir amžinasis miestas, įkurtas 753 metais prieš Kristų ant septynių kalvų, iš kurių gražiausia yra — Mario vardu. Romos įkūrėjai buvo dvynukai Romulas ir Remas pramuštgalviai ir plėšikai, kurie kaip padavimas sako, buvo dievo Marso vaikai ir pamesti prie Tiberio upės mirčiai, bet vilkės surasti, atmaitinti ir užauginti. Juodu užaugę tapo plėšikų vadais ir plėšikaudami apylinkių žmones ir vietoves statė Romą. Romulas nužudęs Remą pasivadino pirmuoju Romos karaliumi, padarydamas Romą karalyste.

Nuo 510 iki 87 metais prieš Kristų, Romos patricijai nužudę paskutinį karalių Romą pa-

skelbė aristokratiška Respublika. Šitame laikotarpyje nuolatos vyko tarpusavio kovos ir žudynės dėl valdžios. 82 metais Sulla valdė kaip Romos diktatorius. 60 metais valdžią paėmė triumviratas Cezaris, Pompejus ir Crassius, iš kurio valdžią į savo rankas perėmė Cezaris, bet ir jis po vienerių metų buvo nužudytas. Jį pasekė Respublikos valdovai tai Antonius, Catalina ir Brutus. Po Cezario nužudymo buvo sudarytas antrasis triumviratas iš Octaviano, Antonijaus ir Lepiliaus, kuris ir buvo paskutinis valdęs Romos Respubliką.

Trumpai prieš Kristaus gimimą Romą pasiekė didžios galybės ir patapo Imperija, kuri įnešė daug civilizacinės pakaitos ir pažangos kaip į Romos taip ir visos Europos ir pasaulio gyvenimo raidą tiesiant kelius, vedant aqueductus, namų šildymo ir vandentiekio įvedimus, statant nepaprasto grožio ir turto rūmus, šventyklas, o vėliau bažnyčias, tiltus ir Forumus kaip Kolizejų. To laiko Romos imperija davė pasauliui literatūros ir kultūros pradą ir sukūrė Romėnų Kodekso teisiną, kuriuo ir dabar paseka visa Europa ir 3/4 viso pasaulio. Šiame laikotarpyje girdime balsus Cicero, Virgilijaus, Horacijaus, Tacito ir Ovidijaus. Šitie balsai dar ir dabar skamba mano ausyse, kuomet Kauno „Aušros“ Berniukų gimnazijoje turėjau atmintinai oratuoti, hexametruoti ir deklamuoti Ovidijų ir Virgilijų...

Pirmuoju Romos imperatoriumi buvo Augustus, kuris pasivadino save Gaius Julius Caesar Octavianus, Kiti garsūs imperatoriai buvo Tiberius, Calligula, Hadrianas, Claudius Marcus Aurelius ir Neronas. Šis neurotikas 64 metais po Kristaus gimimo padegė Romą tam, kad gavus įkvėpimo cituoti jo eilėraščius. Jo paliepu buvo nukryžiuotas Šventas Petras galva žemyn, kuomet šis atvyko Romon ir slapta buvo pašventintas pirmuoju popiežiumi. Šv. Petro Bazilikos viduryje stovi didingas altorius, nuo kurio laiptai veda į rūsį kuriame guli Šv. Petro palaikai, o altoriaus dešinėje stovi jo milžiniška stovykla, kurios kojos nykštys yra visai nudėvėtos nuo pilgrimų ir turistų prisilietimų ieškančių palaimos, sveikatos ir gėrovės savo gyvenimui. Šis Nerono žygis nesulaukė krikščionybės ir 312 metais imperatorius Constantinas Didysis pirmasis pripažino krikščionybę ir ant savo vėliavų paliepė išsiūti kryžius ir sostinę iš Romos imperijos perkėlė į Bizantiją ir prieš mirdamas pats apsikrikštijo.

Romos imperijos laikotarpis pasibaigė kuomet į ją įsibrovė Barbarai, Gothai ir Longobardai ir ją užvaldė. Tačiau VI šimtmečiuje Roma nusikratė Barbarų jungo ir popiežiai paėmė valdžią į savo rankas įkurdami naują Šventą Romos imperiją, kuri tapo tokia galinga, kad jai turėjopaklusti ir Europos ano meto valdovai. Clementas VII ekskumunikavo Anglijos karalių Henriką VIII dėl jo vedybų su Ona Boleyn, ko pasekoje įvyko Anglijoje Reformacija. Šventosios Romos Imperijos laiku iškilo didieji italų genijai kaip Raphaelis ir Michelangelo įkūrė naują Renesanso gadynę paskleisdami to meto ir kultūros atgimimo dvasios mintį po visą pasaulį.

Šventoji Romos Imperija popiežių valdoma tęsėsi iki 1527 metų kuomet Italijos jungtinė valdžia užkariavusi Romą užbaigė Augusto Auksinį Romos amžių. 1870 metais italų kariuomenė įžygiavusi į Romą įkūrė trečiąją Romos Imperiją, atskirdama bažnyčią nuo valstybės palikdama Vatikaną kaip suvereninę nepriklausomą valstybę.

Šiandien Popiežius ir **Vatikano valstybė** yra netik dvasinė-religinė, bet ir ekonominė — turtingiausia savo masto pasaulio galybė. Tai mažiausio ploto nepriklausoma valstybė užimanti 108 akrus palyginant 1/8 New Yorko Central Parko dydžio, turinti tik 1000 gyventojų Joje talpinasi didžiausia pasaulyje Šv. Petro Bazilika ir aikštė, neapskaičiuojamos vertės Vatikano muziejus su Sistinos koplyčia, apsupta nepaprasto gamtos grožio sodų ir fontanų ir popiežiaus residencija. Vatikanas turi savo galingą radio stotį, savo pašto ženklus ir piniigus. Oficiali Vatikano kalba yra ne italų, bet lotynų. Vatikanas turi savo kariuomenę, geležinkelio stotį, laikraštį ir netgi kalėjimą. Apie 68 valstybių turi savo Ambasadas ir Pasiuntinybes, kurių tarpe yra atstovaujama Lietuvos Nepriklausomos Respublikos valstybė. Be dvasinės galybės po savo sparnu jungiančios apie 600.000 milijonų katalikų, Vatikanui priklauso neapskaičiuojami turtai, kurie randasi visame pasaulyje siekiantieji daug bilijonų dolerių ir Romos didžiausias bankas priklauso Vatikanui, o Italijos valdžia sunkiais atvejais iš jo skolinasi pinigais.

Trečioji Romos Imperija galutinai susmuko, kuomet 1922 metais Musolini, įkvėptas ir apsvaigęs senąja Romos imperijos galybe, padarė valdžios perversmą ir įdegė Italijai am-

biciją į naują galybę ir, įvedęs fašistinę santvarką, kūrė naują Italijos valstybę ir Romą. Jo statyti sporto stadionai, nauji keliai, mokslo ir meno institutai dar ir šiandien yra matomi tik jau pakeistais vardais. Po Musolini žuvimo ir jo įvestos santvarkos žlugimo, Italija išgyvena naują krizę, kuri pastebima ir dabar Romoje kurios priežastis yra politinių valdančių grupių tarpusavisi nesugyvenimas ir kova dėl apsisprendimo ar priklausyti ir perduoti save Karlo Markso ir Lenino komunizmo uzurpacijos dogmai ir palaidoti savo tautinę nepriklausomybę ar eiti ranka į ranką su laisvu vakarų pasauliu ir kurti naują demokratinę laisvę ir nepriklausomą Italiją.

Roma netalpina savyje jokios pramonės ir gyvena daugiausia iš turizmo, ypač dėka Vatikano. Apie keturis milijonus turistų ir pilgrimų kasmet aplanko Romą joje palikdami virš 250 milijonų dolerių. Romos išlaikymas, ypač istorinių pastatų, kurie gausiai turistų lankomi, pareikalauja didelės priežiūros todėl 1/4 visų Romos darbininkų išimtinai dirba miestui.

Romos miestas yra perpildytas žmonėmis ir automobiliais. Gyvenamieji namai seni, be patogumų ir reikalingi didelių išlaidų jų pataisymui. Dėl archeologinių kasinėjimų naujos ir modernios statybos kaip dangoraižių neleidžiama statyti, nes norima išlaikyti senos Romos veidą ir grožį. Automobilių įvairių rūšių judėjimas nepaprastai didelis ir pėstiems ypač pavojingas, nes dėl daugybės aikščių nėra vienos krypties gatvių ir tos pačios gatvės daugumoje labai siauros ir vingiuotos. Atsitinka daug susisiekimo nelaimių, nes kas ketvirtas italas yra automobilio savininkas, ir nemėgsta vienas kitam nusileisti dėl karšto, aistringo ir ambicingo būdo, todėl pėsčiam keliaujančiam reikia rimtai saugotis ir duoti kelią automobiliui kaip ir kituose Europos ir Pietų Amerikos miestuose.

Italų kultas — la Dolce Vita, nežiūrint nedeteklių, neturto ir kitų trūkumų, pastebimas visoje Italijoje, o ypač Romoje — tai noras smagiai ir linksmai gyventi. Italai yra impulsyvūs žmonės ir pasirošę naivų turistą apgauti visur ir visada, progai atsiradus, todėl naudojantis La Dolce Vita patariama nepamesti galvos ir daboti savo kamerą ir pinigine.

Kiek sunkumų tenka patirti dėl kalbos ir

pinigų, nes klausiama ir atsakoma itališkai, lyg vargšas turistas būtumei vienas iš jų. Vienas doleris vertas 620 Lirų ir viskas, žinoma, kainuoja „tūkstančiais“, kas lengva būti apgautam ar pačiam apsigauti beskaičiuojant astronomines pinigų sumas.

Jaunimas rengiasi konservatyviai ir sakyčiau kukliai. Nesimato vadinamo „gėlių jaunimo“ ir „miniskirt“ nešiojančių merginų kaip kad jų pilnos gatvės Londone. Italijos jaunimas irgi nebeturi ambicijos mokslui ir tik 1/3 visų pradėjusių studijas gauna diplomus.

Roma daro neužmirštamą įspūdį savo praeities istorija, kuri kalba iš paminklų, bažnyčių kurių Romoje yra virš 400, pastatų, fontanų, seno miesto mūrų, daugybės Romos vartų ir griuvėsių... Tai lopšys meno, tikėjimo, senosios civilizacijos, o svarbiausia humanišku mo!

Šalia pagoniškosios, keliautojās stebi krikščioniškąją Renesanso bei Barocco Romą, bet nemato šių dienų vadinamosios moderniškios Romos, nes dangoraižiai visai nstatomi, o statomieji naujieji pastatai turi prilygti seniesiems, prie kurių greta daugumoje jie ir yra statomi ir dažomi paprastai tik lavos-granito, tamsiai pilka ar tamsiai ružava spalvomis.

Beveik kiekvienas keliautojas būdamas Romoje, žinoma, pirmiausiai stengiasi pamatyti Popiežių, Šv. Petro Katedrą, pabuvoti Katedros didžiulėje aikštėje, pasigėrėti jos grožiu ir fontanais bei maišytis minioje tokių pat turistų, kurie be sustojimo ir atvangos teka it upeilio vanduo... Taip pat negalima nepraleisti Vatikano muziejaus apsupto sodais ir parkais, kuriame talpinasi neišmatuojamo dydžio ir vertės gobelenai, frescai, skulptūros ir garsioji biblioteka, kur Reneanso laiko skulptūros ir paveikslai Leonardo de Vinci, Michelangelo, Andrea de Sarto ir kt. pavaizduoja jaunystę, jos grožį ir dvasios kilnumą. **Sistinos koplyčia** tai tamsus didelis, pailgas ir labai aukštas kambarys, kurio visos sienos ir lubos išpaisytos freskais, kurioje ilgus metus dirbęs Michelangelo lubose pavaizduoja Genesį — žmogaus gimimą, o jau pasenęs nupaišė „Paskutinį Teismą“ altoriaus didžiulėje sienoje. Šoninės sienos vaizduoja Mozės gyvenimą — senąjį Testamentą ir Kristaus gyvenimą — Naująjį Testamentą. Šioje koplyčioje pamaldos būna tik retais atsitikimais ar ypatingų švenčių metu,

kaip Kalėdas ir Velykas, šiaip tai daugiau muziejus, negu bažnyčia. Šioje Sistinos koplyčioje, kaip kadaise Michelangelo buvo uždarytas, taip dabar uždaromi kardinolai naujam popiežiui rinkti. Jei popiežius neišrinktas, — kardinolai sudegina visas balavimo korteles sumaišytas drauge su šiaudais atatinkamame pečiuoke, tuomet dūmai iškyla juodi, bet kuomet tik vienos balsavimo kortelės sudeginamos, tuomet dūmai iškyla balti, kaip ženklas, kad naujas popiežius išrinktas!

Kas sekmadienį trumpai po pusiaudienio, dabartinis popiežius Paulius VI pasirodo iš savo rezidencijos dešiniame rūmų lange ir atkalbėjęs maldą, pasveikina ir palaimina susirinkusius, kurių kaip pėsčia taip važiuota prisirenka keletą tūkstančių. Kiekvieną trečią dieną popiežius Bazilikoje savo audijencijoje priima specialią grupę žmonių. Ir man teko laimėti ir garbė būti drauge su užsienio diplomatinio korpuso atstovais būti priimtam ir palaimintam Jo Eminencijos Popiežiaus Pauliaus VI, bet apie šią audijenciją ir išpūdžius aprašysiu atskirai.

Paguodęs savo sielą matytu grožiu ir pakilia dvasia pavargęs turistai atgavinęs save itališku vynu ir makaronais skuba atsivėdinti prie garsaus **Trevi fontano**, kuris yra gausiai lankomas turistų ir kuris yra pavaizduotas ir apdainuotas amerikiečių filme „Three coins in the fountain“ — reiškia, kad jeigu per penkis atsigręžęs įmeti vieną pinigą tai tikiesi ir vėl sugrįžti į Romą, jeigu du — tada manoma išsiskirti, o jeigu įmetami trys pinigai tai tuomet tikimasi ištėkėti ar apsivesti. Nežiūrint tų visų sentimentų, pageidavimų bei troškimų, italai surenka gana nemažai pinigų, kurie iškeliami ir panaudojami labdarystės ir šalpos reikalams. Pastebėjau, kad daugumoje pasitenkina įmetant po vieną pinigą, tai greičiausiai bus tik taupumo sumetimais.

Būnant Romoje būtina turi aplankyti **Collesseumą** ir **Forumą**, kurie randasi netoliesi vienas nuo kito ir lankomi daugybės turistų, o menininkai bei meno mokyklų auklėtiniai praleidžia čia daug laiko besimokindami ir piešdami įvairias dalis tų istorinių pastatų, o šimtai kačių įsikūrę patogiai gyvena tų pastatų griuvėsiuose, kurių kaip tos Indijos karvių, niekas neliečia. Čia pat netoliese randasi ir didžiulė Venecijos aikštė, kurioje yra **Emanuelio II**, baltas it pienas, paminklas, kuris buvo

statytas virš 20 metų ir skaitomas pačiu didžiausiu ir gražiausiu visame pasaulyje, kuriam taip pat yra ir Italijos Nežinomo Kario kapas. Toje pat Venecijos aikštėje stovi ir garsūs rūmai iš kurių kadaise Musolini kalbėdavo žmonių minioms. Taip pat neapsieinama nepalipėjus aukštyn ir žemyn ispaniškais laiptais ir nepabuvus Ispanijos aikštėje papuoštoje fontanu, gėlynais ir **Trinita del Monti** bažnyčia. Nuo čia po kojomis išsitiesia visos Romos graži panorama suteikianti daug pasigėrėjimo.

Vienas iš didingiausių Romos klasikinių pastatų yra **Pantheonas**. Tai Romos paminklas — bažnyčia be suolų ir be langų tik su milžiniška 30 metrų skylė lubuose pro kurią ateina šviesa ir pila lietus į bažnyčios vidurį ir pro kurią matosi atviras dangus. Šis pastatas kadaise buvo pagoniška šventykla, bet vėliau paversta į bažnyčią, kurioje ilsisi trys Italijos karaliai, **Rafaelis** ir pirmieji krikščionių kankiniai. Būdamas Pantheone ir pažvelgęs į dangų pajauti lyg turėtumei savo maldoje ryšį su dangumi ir Dievu.

Būtinai reikia aplankyti ir **St. Pietro in Vincoli** (Šv. Petro retežiuose) baziliką, kurioje randasi Michelangelo garsioji **Mozės** stovyla ir kuria pats Michelangelo buvo labai patenkintas ją sukūręs ir užbaigęs. **Mozė** jam atrodė it gyvas ir metęs į jį savo kaltą, Michelangelo sušuko „Kalbėk į mane!“ Kalto prakirstas ženklas **Mozės** kelyje dar ir dabar yra pastebimas.

Ne vienam iš mūsų teko matyti **Verdi** „**Toscos**“ operą, kurios paskutinis aktas vyksta **Švento Angelo** tvirtovės viršuje ir kur **Cavardosi** buvo sušaudytas ir nuo kurio bokšto vargšė **Tosca** nušoko žemyn į **Tiberiaus** upę. Bet tikrumoje upė randasi gerokame atstume nuo tvirtovės, tad abejojama ar pilna sielvarto **Tosca** bus pataikiusi į **Tiberio** upę. **Šv. Angelo** tvirtovė, kuri seniau buvo kalėjimas ir kur masės žmonių buvo nužudyta, nesuprantama kodėl vadinama **Šv. Angelo** vardu. Į šią tvirtovę vedantis tiltas, skaitomas seniausiu Romoje ir yra labai populiarus tarp turistų, todėl čia visų stengiamasi nusifotografuoti.

Apžiūrėjęs populiariausias Romos įžymybes, kurių yra neišpasakyta daugybė ir visų tuo trumpu laiku neįmanoma pamatyti, malonu pabuvoti, pailsėti ir pasidėti šiltoje popietėje vienoje iš **Via Veneto** daugelio šaligatvių

kavinių prie tarptautinio garso „Excelsior“ viešbučio prie stiklo cinzano ar puoduko ekspreso kavos ir pažiūrėti į žmones visokio amžiaus ir išvaizdos šioje tarptautinio susitikimo promenadoje, pro kurią praeina teatro ir filmų asmenybės ir nerūpestinga, tingi bei išlepinta dalis Romos gyventojų.

Būdamas Romoje turėjau progos lankyti didžiausią Romos **Umberto Vardo No 1 polikliniką** ir kalbėtis su keliolika italų gydytojų. Klinikos patalpos yra senos ir perpildytos, jose trūksta modernių įrengimų, prie kurių mes šiame krašte esame pripratę naudoti ligonių gydymui ir jų gerbuviui. ICU įrengimai visiškaip neturi palyginamojo lygio su šio krašto šios rūšies įrengimais. Atskiri ir nedideli tamsūs kambariai, be seserų nuolatinės priežiūros ar aparatų kontrolės ir net pastebėjau musę patogiai skraidančią apie ligonio galvą ir lovą. Ligonį gydymas vyksta per ligonių kasas, bet liberaliau negu Anglijoje ar Pietų Amerikoje. Gydytojai negali guldyti ligoninėlį savo priežiūroje, bet turi perduoti ligonį ligoninės gydytojų atsakomybei ir žiniai. Ligoninių žemesnis gydytojų personalas dirba pilną laiką ligoninėje su pilna alga ir neturi savo privačios

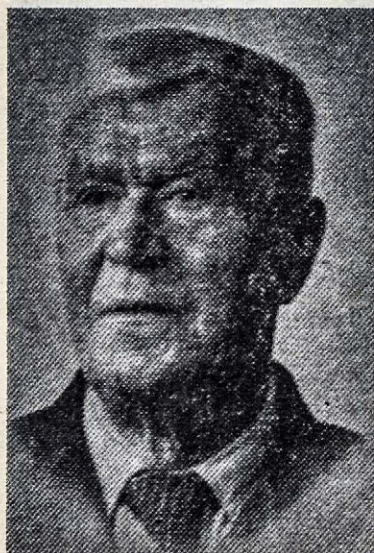
praktikos, tačiau skyrių vedėjai - profesoriai, garsūs Romos gydytojai, turi ir savo kabinetus ir privačią praktiką, kuri paprastai yra ir sekminga ir pelninga. Teko kalbėtis su vienu gydytoju - asistentu tebedirbančiu toje pat ligoninėje 12 metų ir negaunančio jokio pakėlimo, jo pasakymu, dėl protekcijų ir intrigu, kurios vyrauja Italijoje visose srityse įskaitant ir mediciną. Todėl grįžęs namo — į seną Baltimąrą buvau laimingas, kad gyvenu JAV ir kad priklausu šiai didžiajai medicinos mokslo draugijai. Tokį jausmą parsivežu jau nebe pirmą kartą iš matytų faktų ir patirtų išgyvenimų keliaujant po pasaulį, kurio jau nemažą dalį apvažiavau.

Sudėjęs visus įspūdžius į bendrą paveikslą, turiu pasakyti, kad Italija paliko man malonų įspūdį, kaip gilaus tikėjimo, senos kultūros ir žmonijos istorijos lopšys, o Roma kaip tarptautinio susisiekiimo ir žaidimo sostinė, į kurią nebežinau ar beteks kada besugrįžti, nes užmiršau įmesti vieną pinigą į tą Trevi fontaną, bet... gyvenimas yra pilnas netikėtumų ir vis gali tecti kada mano gyvenimo saulėlydy sugrįžti į Romą ne kaip turistui, bet kaip pilgrimui, todėl sakau ARRIVEDERCI ROMA!

Prof. Pranas Gudas - Gudavičius

(1876.IV.7 - 1956.XI.28)

Dr. B. Matulionis

Negalima kalbėti apie Niujorko Lietuvių Gydytojų draugiją, nepamirėjus prof. P. Gudavičiaus: jis ne tik gyveno Niujorke, bet buvo Niujorko Liet. Gyd. D-jos garbės narys. Niujorke ir mirė 1956 m. Šiandien sunku įsivaizti, kad jau 12 metų praėjo, kai prof. Gudavičiaus netekome: toks gyvas vaizdas atsiminimuose kiekvienam, kas jį pažinojo.

Tai buvo savita, ryški, kiekvienam dariusi įspūdį asmenybė. Gimęs Žemaitijoje (Eržvilko valsč., 1876 m.), visą amžių buvo tikras Žemaitijos sūnus ir kalbėjo žemaičių tarme. O ir būdo buvo žemaitiško: kietas, patvarus, tiesus. Buvo neeilinių gabumų, didelės energijos, ryžto, plačių visuomeninių užsimojimų. Buvo ne tik iškilus gydytojas: kartu energingai reikėsi lietuvių kultūriniam ir politiniam gyvenimui. Kaip gydytojas, prof. P. G. buvo vienas iš populiariausių ir didžiausių vidaus ligų praktikų Lietuvoje. Todėl 1935 m. Kaune Vytauto Didžiojo Universiteto buvo išrinktas dėstyti medicinos fakultete vidaus ligas. Jo didelis patyrimas, jo aštrus ir įžvalgus sąmojus bei ligonių psichologijos pažinimas darė jo paskaitas įdomias, todėl studentų buvo mėgiamas.

Anais neramiais carinės reakcijos laikais ne Gudavičiaus būdo jaunuolis galėjo tenkintis ramiomis mokslų studijomis. Dar nebaigęs mokslų, studentas Gudavičius už aktingą dalyvavimą politikoje buvo iš universiteto išvartytas su „vilko bilietu“. Teko bėgti į užsienį. Tenai, Berlyno universitete, medicinos studijas baigė 1905 m. ir grįžo į savo Žemaitiją. Bet tik po 9 metų (1914), stambiu kyšiu papirkęs Rygos gubernatorių, gavo leidimą laikyti valstybinius gydytojų egzaminus, nes buvo jam reikalingas politinės ištikimybės pažymėjimas.

Jau 1907 m. Pr. G. laimėjo rinkimus Lietuvoje ir pateko į Rusijos parlamentą (į II Dūmą), bet ir vėl už savo politinę veiklą buvo metus (1910-1911) kalintas. Lietuvoje 1934-41 m. Lietuvių Gydytojų Sąjungos narys ir pirmininkas, vėliau — Lietuvos Sveikatos Rūmų Valdytojas.

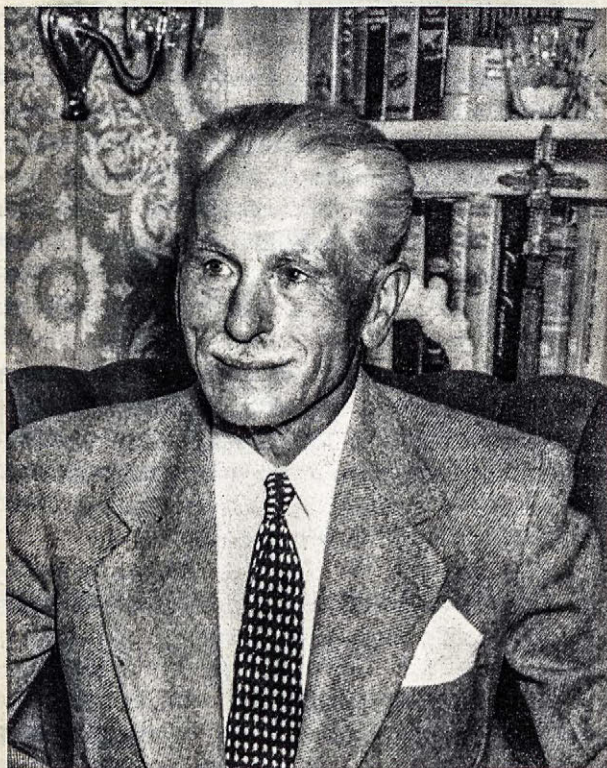
Savo amžių prof. P. G. baigė kaip tremtinys išėivis Niujorke. Čia buvo atvykęs 1951 m. Mirė 1956.XI.28. Šis paskutinis jo gyvenimo tarpas buvo niūrus, slegiantis. Dirbo privačioje žydų ligoninėje rezidentu; ten pat turėjo ir gyventi.

Buvau nuvažiavęs į Niujorką profesoriaus aplankyti 1954.IV.4. Dar ir dabar, po 15 metų, kaip gyvas akyse iškyla vaizdas, kokį tada pamaciau. Profesorius galėjo vaikščioti tik mažais mažais, vos keliolikos centimetrų žingsneliais. Gyveno ligoninės rūsyje. Nė atskiro sau kambario neturėjo, o gyveno viename kambaryje su kažkokiu archaišku ortodoksu žydu gydytoju, kuris savo maldomis buvo daugiau panašus į rabiną. Profesorius visą savo amžių buvo didelis Lietuvos gamtos mylėtojas ir aistringas medžiotojas. Dabar gi iš jo kambario čia pat pro langą buvo matyti didelė šiukšlių dėžė ir pilki nešvaraus kiemo mūrai... Liūdna ir skaudu man pasidarė. O kai iš pradžių įėjau, profesorius apsidžiaugė, jo akys nušvito. Su meile ir džiaugsmu papasakojo jis man apie savąją Žemaitiją, jos gamtą. Svajonoje apie grįžimą...

Prof. Jurgis Žilinskas

(1885.IV.23 - 1957.III.15)

Milda Budrienė, M.D.

Prof. Jurgis Žilinskas gimė 1885 m. Balandžio mėn. 23 d. per Jurgines, todėl ir buvo pakrikštytas Jurgio vardu. Tėvai buvo ūkininkai, o tėvas dar buvo artimiausio miško eigučiu. Tėvui mirus, Jurgis turėjo tik 7 metus.

Jurgiui mokslą teko pradėti su daraktorium artimiausioje dvarininko šeimoje. Pasiruošęs privačiai stoji į Liepojos gimnaziją. Baigęs 4 klases, pildydamas motinos norą, išvažiavo į Kauno kunigų seminariją. Iš seminarijos buvo pašalintas už nupaišymą lenko kunigo karikatūros. Motinai tai buvo didelis smūgis, tačiau ją permaldavęs baigė 8 klases Arensburge, Estijos Ezelio saloje.

Medicinos mokslus studijavo Dorpato universitete, kurį baigė 1912 m. Baigęs universitetą dirbo kaip asistentas chirurginėje klinikoje. Nuo 1914 iki 1917 metų tarnavo Rusijos Raudonojo Kryžiaus organizacijoje.

Karui pasibaigus, grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Šiauliuose, o vėliau persikėlė į Kauną ir nuo 1922 iki 1940 metų buvo Vytauto

Didžiojo universiteto medicinos fakulteto anatomijos instituto vedėju ir anatomijos profesorium.

Prof. J. Žilinskas yra paruošęs daug mokslo darbų apie kaukoles, rasinę lietuvių kilmę ir kt. Mokslo reikalais važinėjo į Vakarų Europą, lankydamas įvairius universitetus, kaip antai Miuncheną, Prahą, Vieną, Berlyną ir kt.

Rusams užėmus Lietuvą, prof. J. Žilinskas buvo perkeltas į Vilnių. Artėjant antrai bolševikų okupacijai, 1944 m. profesorius išvyko į Vokietiją, kartu pasiimdamas be savo šeimos (žmonos — dantų gydytojos Ksaveros Žilinskienės, dukters gydytojos Vitos ir jos vyro, dar dvi našlaites, abidvi žydaites).

Vokietijoje prof. Žilinskas dirbo, kaip gydytojas Maisene, prie Dresdeno. Su pirmuoju DP laivu atvyko į Jungtines Amerikos Valstybes ir apsigyveno Waterbury, Conn.

Nors sveikata ir šlubavo, jis aktyviai dalyvavo lietuvių gyvenime, lankydamas koncertus, susirinkimus, paskaitas, posėdžius.

1957 m. kovo mėn. 15 d. po ilgos ligos mirė ir buvo palaidotas Waterbury. Profesorius Žilinską prisimenu iš Universiteto laikų. Nors dauguma jo nemėgo ir bijojo, man jis buvo labai nuoširdus ir geras mokytojas ir patarėjas. Nekartą esu viešėjusi jo namuose, kur visada radau daug šilumos ir draugiškumo. Man neteko susitikti su profesoriumi Amerikoje, bet esu gavusi kelis laiškus, kuriuos ir šiandien laikau ir branginu.

Mums lietuviams gydytojams jis visad pasiliks atmintyje, kaip mokytojas ir mokslininkas. Velionis buvo pasiruošęs parašyti savo atsiminimus, kurie būtų šiandien itin įdomūs, nes jis buvo vienintelis gyvas liudininkas mūsų lakūnų Dariaus ir Girėno palaikų restoravime.

New Yorko gydytojai už jo nuopelnus Lietuvos medicinai 1953 m. gruodžio mėn. 12 d. išrinko **prof. Jurgį Žilinską savo Draugijos Garbės Nariu.**

Jau praėjo 12 metų, kai prof. Žilinskas atsiskyrė iš mūsų tarpo, bet prisiminimai apie jį visad bus gyvi.

Mediciniška dr. Stasio Daugėlos šeima

P. Legeckis M.D.

Turiu norą ir malonumą pašvesti kiek žodžių šiai šeimai dėl sekančių motyvų. Pirmą — dėlto, kad su dr. Daugela buvome tame pačiame Kauno Univ-to kurse ir pažinojau jį, kaip labai draugišką asmenį. Antra — kiek vėliau Un-to klinikose pažinojau jo dabartinę žmoną, jai dirbant Kauno ligoninėje, kaip labai jaunutė, švelni, stropi ir rūpestinga gailėtingoji sesuo. Trečias motyvas yra tas, kad jie užaugino dukrelę, pasišventusią medicinai ir tapusią gydytoja čia, JAV-bėse. Bet lemiamu paskatinimu paminėti tą šeimą buvo neseniai nugirsta žinia, kad jų dukrelė, gyd. Marija-Žibutė Daugelaitė, prieš pat praeitų metų Kalėdas labai sėkmingai pasireiškė XII-me Tarptautiniame Pediatrų Kongrese Mexico City, laikydama paskaitą tema: „Psychological Impact in the Adolescent“.

Pirmą kartą man teko sutikti vienintelę Daugelių dukrelę Brooklyne 1951 m., aplankant jos tėvą asmeniškai reikalu. Kalbant su tėvu, nugirdau, kad jo dukrelė kartu su mamyte stengiasi išrišti kažkokį neaiškumą iš biologijos srities. Paaikšėjo, kad jinai ruošiasi egzaminams kolegijoje ir ketina studijuoti mediciną. Antrą kartą teko man sutikti ją, kaip diplomuotą gydytoją, 1960 m. Queens General Hospital'yje, Flushing, N.Y., kur jinai, mūsų Gyd. Draugijos pakviesta, debiutavo čia mūsų nariams ir svečiams su paskaita: „Apie vaikų brendimo amžių ir jų ligas“. D-rė A. Goeldnerienė, dirbanti iki šiolei a m ligoninėje, parūpino prelungentei patogią salę. Atsimenu, susirinkimas buvo gausesnis, negu paprastai ir įdomi paskaita sukėlė daug diskusijų. Čia pat, kavutės metu, patyrėme, kad d-rė Daugelaitė baigė mokslus Georgetown University School of Medicine 1957 m.

Sąryšyje su a/m jaunos gydytojos triumfaline kelione į Mexico City ir bemaž tuo pačiu laiku gauta žinia apie skiriamą sekantį „GYD. BIULETENIO“ Nr. N. Y. Apylinkės gydytojams, aš paraginai Daugelių šeimą siųsti redakcijai papildomų žinių su nuotrauka. Po trumpo svyravimo ir delsimo iš šios kuklios šeimos pusės, mamytė kiek pavėluotai teigiamai atsiliepė, pakartotinai paraginusi.

Savo laiške ponija Vera Daugelienė praneša, kad jos dukrelė nuo 1962 metų pastoviai

dirba Vaikų Ligoninėje: CHILDREN'S HOSPITAL OF D.C. Washington, kur turi sekančias pareigas: Attending, Fulltime, ir Faculty Associate in Adolescent Unit, taip gi yra Assistant Director for Adolescent Medicine, Comprehensive Health Care Program of Children's Hospital of D.C.; be to jinai yra Assistant Professor of Pediatrics Georgetown Universitete.

Be aukščiau minėtų dviejų paskaitų, gydytoja-mokslininkė laikė paskaitas įvairiomis temomis kitur, pavyzdžiui, American Academy of Pediatrics Washington, D.C. ir D.C. Medical Society — 1967 m.; Čikagoje — 1968 m. ir dar kitur.

Negalime nutylėti su ponija Vera D. apie tai, kad jos vyras dr. Stasys D., neatsilieka nuo dukrelės. Jis išlaikė valstybinius egzaminus Ohio 1960 m. Jis gavo praktikos teises Marylande ir dirba Anne Arundel General Hospital'yje, Annapoly, Marylande.

Kol jis buvo N.Y. ir N.J. V-bėse, mes visuomet matėme šitą aktyvų, stropų, paslaugų ir labai judrų narį savo tarpe. Ir net dabar, būnant jam toli nuo mūsų, jis gyvai atsiliepė su savo duokle praeitų metų Ph. dr. A. Budreckio knygos išleidimo vajui. Tenka jį matyti Pasaul. Liet. Gyd. S-gos suvažiavimuose.

Kas liečia aukščiau surašytų žinių teikėjos ponios Veros Daugelienės, tai jinai žada siųsti „Gyd. Biuleteniui“ dukrelės straipsnius, „sustitarus dėl temos iš anksto“. Manau, nereikėtų specialiais užsakymais apkrauti apščiai dirbančią dukrelę. Gal užtektų gauti bent laikytų ir busimų paskaitų santraukas.

Dr. Marija Daugelaitė su savo tėvais Washington D.C.

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ MOKSLINIAI DARBAI

VIETINIS HIPOTERMIJOS VAIDMUO, GYDANT TERMINIUS NUDEGIMUS

R. Burba (SAM Eksperimentinės ir klininės medic. m. t. inst.).

Nudegimų paviršius greitai atšaldomas. Taip gydyta 67 Vilniaus m. I-mos klin. ligoninės traumatologijos skyriaus ligoniai. Iš 67 nudegimų 47 paviršutiniai, 20 — giliai. Vidurkis 17% nudegusio paviršiaus plotas. Atšaldymas vykdomas chloretiliu, kelis kartus su 5-10 min. pertraukomis. Ligoniams nustatydamo kraujo baltymų koncentracijas, trombocitų, kalcio kiekius ir protombino koncentracijas ir Na, K, ir Cl kiekius kr. plazmoje. Dėmesys atkreiptas ir į inkstų funkciją. Visi rezultatai parodė, kad vietinė hipotermija gerokai sutrumpino ligonių nedarbingumą, palyginus su nešaldomu gydymu.

Sveikatos Apsauga 1:21-25, 1969

PSORIAZĖ IR LĒTINIS TONSILITAS

G. Balevičienė (Vilniaus V. Kapsuko U-tas).

Autorė mėgino nustatyti tonsilito paplitimą psoriaze sergančių tarpe. Vilniaus m. Odos dispensarije gydyti 455 psoriaze sergantys. 50 ligonių susirgo pirmą kartą po peršalimo (24), anginos (12), po tymų ir skarlatinos (4), po sunkaus psichinio sukrėtimo (58), po mechaninių ir cheminių sužalojimų (30). 73% ligonių sirgę lėtiniu ar ūminiu tonsilitu ir tie ligoniai sirgę kur kas sunkesne psoriazės forma. Kadangi daugiau persišaldymų yra rudenį ir pavasarį, suprantamas ir psoriazės sezoniškumas. 27 ligoniams tonsilos buvo pašalintos, iš jų 26 pasveiko — per 2 metus neatvyko gydytis. Tonsilitų sergantiems, psoriazė dažniau recidyvuoja, negu nesergantiems.

Sveikatos Apsauga 10:15-17, 1968

PLUNGĖS RAJONO GYVENTOJŲ INFEKUOTUMAS TUBERKULIOZE 1967 M.

A. Pundžius (Plungės prieštuberkuliozinis dispensaris)

Užsikrėtimą tuberkulioze nustatyti buvo daromi Mantu testai su 1:2000 altuberkulino skiediniu. Patikrinta 15,050 asmenų. 12,407 —

(83%) turėjo teigiamas reakcijas. 2,142 su neigiamom reakcijom buvo skiepyti BCG vakcine. Užkrėstųjų 15-19 m. amž. grupėje 49%. Jautrumas Mantu reakcijai po 50 m. amžiaus gerokai mažėja, nes odos jautrumas mažesnis tuberkulinui. Vyresnių kaip 20 m. amžiaus užkrėtimo tb vidurkis 84,5%. Mieste gyvenančių užkrėsta rasta 91 %, kaimuose — 83 %. Pastaraisiais metais alergija tuberkulinui mažėja. Daugiausia hipererginių rasta 15 - 19 m. asmenims — 12%. Ryškus sumažėjimas tb užsikrėtimų vaikų tarpe, pav. 4 - 7 m. amžiaus grupėje sumažėjo net 4 kartus palyginus su 1955 m. duomenimis.

Sveikatos Apsauga 12:12 - 17, 1968

Cu, Zn ir Co KONCENTRACIJOS DINAMIKA IŠSĖTINE SKLEROZE SERGANČIŲJŲ KRAUJUJE IR ŠLAPUME...

Asp. J. Guntulytė (Vilniaus V.V. Kapsuko Univ. Med. Fak. Nervų ir Psich. ligų katedra)

Minimi mekroelementai įeina į vitaminų, hormonų ir fermentų sudėtį, reikšmingi nervų sistemoje vykstantiems biocheminiams procesams. Cu ir Co apykaita ir jų kiekis turi įtakos demielinizuojančių nervų sistemos susirgimų patogenezėj. Pabaltijo, ypač Latvijos ir daugely vietų Lietuvos dirvožemė labai mažas kiekis Cu ir Co. Autorė ištyrė 15 sveikų ir 38 ligonius, fotoelektrokolorimetru. Duomenys rodo, kad sergančių išsėtine skleroze Cu, Zn ir Co apykaita sutrinka. Cu koncentracija kraujyje ir šlapime ligos remisijos metu sumažėja, o aktyvios fazės metu ryškiai padidėja. Co ligos paūmėjimo metu ryškiai sumažėja. Zn kiekis ligos ūminėj fazėj kraujyje ir šlapime žymiai padidėja.

Sveikatos Apsauga 9:20-25 1968

ELEKTRINIS ŠIRDIES RITMO REGULIAVIMAS TIREOTOKSINES TACHIKARDIJOS ATRVEJU

J. Brėdikis, E. Rimša, A. Dumčius (Kauno med. inst. Hosp. chirurg. katedra).

Aprašytas ligos atvejis, 13 m. mokinėi, sirgusiai tirotoksikoze, atsparia medikaliniam gydymui, sumažinti tachikardiją. Autoriai panau-

doję porinę elektrinę širdies raumens stimuliaciją. Operacijos išvakarėse per kairę poraktikaulinę veną įvedė endokardinį elektrodą į dešinę širdies skilvelį, ir elektros srovės stimuliacijos pagalba širdies ritmą sulėtino nuo 140 ar 158 k./min. iki 80-90 k./min. 45 val. po operacijos, pulsui suretėjus iki 110 k./min., stimulatorius išjungtas. Tas pagelbėjo išvengti galimų cirkuliacijos komplikacijų tiroido operacijos metu. Bene pirmą kartą Lietuvoje panaudotas šis gydymo metodas.

Sveikatos Apsauga 1:34 - 35, 1969

HEMODILIUCIJOS VAIDMUO EKSTRAKORPORALINĖS KRAUJO APYTAKOS ATVEJU

A. Baublys, A. Marcinkevičius (Vilniaus V. V. Kapsuko Universiteto Med. Fakultetas).

Autoriai atlikę 114 stebėjimų su ekstrakorporaline kraujo apytaka, 70 su šunimis ir 44 — klininius. Ieškota optimaliai mažiausio kraujo kiekio panaudojimo užpildyti širdies — plaučių aparatui (primer), kad išvengus hemologinių kraujo sindromo ir hipoksijos ir acidozės. Klininių operacijų metu neleisdavo Hb nukristi žemiau 7%, kraujui praskiesti naudoję Ringerio tirpalą su 2% gliukozos. Acidozę nesunku būvę iškoreguoti suleidžiant į veną 50-100 ml 5% Na bikarbonato skiedinio. Inkstų funkcija buvusi vertinama, nes geriausia priemonė išvengti hemolizo pasekmių, nors autoriai priemonių neaprašo (pav. JAV plačiai naudojamas Mannitol). Po operacijų mirę 12 ligonių (25%!). Labiau praskiedus kraują padidėja perfuzijos greitis sumažėja kraujo hemolizė, padidėja diurezės. Sveikatos Apsauga 11:11-15, 1968

VILNIAUS NUTEKAMŲJŲ VANDENŲ UŽTERŠIMAS PATOGENINĖMIS BAKTERIJOMIS IR ŠIŲ VANDENŲ ĮTAKA NERIAI.

Z. Ambrozienė (Resp. vandenų tyrimų laboratorija).

Buvo atliekami cheminiai, bakteriologiniai ir hidrobiologiniai tyrimai. Neries vanduo vartojamas gyventojų buitiniams poreikiams. Nuo Vilniaus iki Neries žiočių yra 150 km, upės plotis 80 - 250 m, vid. gylis 1,5 - 1,8 m, vid. greitis 0,8 m/s. Apsivalymo tyrimai daryti 1966-1968 m. žiemos ir vasaros sezonais. Buvo nustatomas koli titras, ieškota helmintų kiaušinėlių ir žarnyno patogeninių bakterijų. Auks-

čiau Vilniaus vanduo švarus, tinkamas gyventojų vartojimui. Vandeni teršia Vilniaus nutekamieji vandenys, nes nevalyti nuleidžiami į Nerį, Vilnelė atneša užterštus vandenys, Jonava papildo nešvarumais. Iki Kauno Neris nei žiemą, nei vasarą neapsivalo iki tokio lygio, koks yra auksčiau Vilniaus ir tas kelia grėsmę gyventojų sveikatai. Autorė išvadoje siūlo neatidėliojant įrengti vandens valymo įrengimus. Straipsnis iliustruotas patikimom statistikom. Sveikatos Apsauga 10:25-29, 1968

ŠIRDIES INFARKTAS IR CHIRURGIJA

Prof. dr. Jurgis Brėdikis

Autorius apibūdina širdies infarktų paplitimą, patofiziologiją ir įvairius su ta liga susijusius chirurginius gydymo metodus. Straipsnis iliustruotas ir taikytas medicinos žinių ir pažangos populiarinimui neprofesionalams. Iškelia širdies perkėlimo perspektyvas ir galimybes. Plačiau sustoja aiškindamas stenokardijos chirurginius gydymo būdus, pav. apgaubimas širdies perkelta taukine ar net plonosiom žarnom. Paskutiniu laiku vainikinės arterijos išvalomos ir užlopomos (graft). Aprašomas Amerikoje paplitęs vidinės krūtinės arterijos įsodinimas į „badaujantį“ širdies raumenį — Vinebergo operacija. Paminimas ir vainikinių širdies arterijų zondavimas daromas diagnostikos tikslais. Palygint naujas metodas gydant po infarkto su randėjusią ir į aneurizmą išsiplėtusią širdies sieną — aneurizmą išpiaunama ir raumuo susiuvamas.

Mokslas ir gyvenimas 11:14 - 17, 1968

- Sveikatos darbuotojų suvažiavimas šiais metais Lietuvoje nutarė skatinti gyventojų natūralų prieauglį — turi būti didinamas skaičius šeimų su 3 vaikais. Dabar Lietuvoje 18 gimimų 1000 gyventojų. Sveikatos Apsauga 2:12, 1969

- Šiuo metu Lietuvoje esą 7447 visų specialybių gydytojų. 24 gydytojai 10000 gyventojų, pagalb. med. personalo — 70/10000 gyv. 10000 gyv. tenka 95.3 ligoninės lovos. Stambinamos mažos ligoninės.

- Lietuvoje medicinos reikalams šįmet busią išleista beveik 8% viso biudžeto.

- 2000 metais Lietuvoje gyvens 3800000 žmonių. Sveikatos Apsauga 1968 - 1969 m.

BIBLIOGRAFIJA

- Brennan, M. J., VAITKEVIČIUS, V. K.: 5-Fluorouracil in clinical cancer experience with 155 patients. *Cancer Chemother Rep* 6 : 8-11 (Feb) 1960.
- VAITKEVIČIUS, V. K., Brennan, M. J., Beckett, V. L., Kelly, J. E., Talley, R. W.: Clinical evaluation of cancer chemotherapy with 5-fluorouracil. *Cancer* 14 : 131-152 (Jan-Feb) 1961.
- VAITKEVIČIUS, V. K., Simpson, W. L., Brennan, M. J.: Freeze-preservation of enzymatically prepared tumor cell suspensions and their use in tumor transplantation. *Cancer Res* 21 : 187-192 (Feb) 1961.
- VAITKEVIČIUS, V. K., Talley, R. W., Brennan, M. J., Kelly, J. E.: Chemotherapy of advanced ovarian cancer. *J Mich Med Soc* 60 : 492-496 (Apr) 1961.
- Brennan, M. J., VAITKEVIČIUS, V. K., Rebuck, J. W.: Megaloblastic anemia associated with inhibition of thymine synthesis. (Observations during 5-fluorouracil treatment). *Blood* 16 : 1535-45 (Nov) 1960.
- Talley, R. W., VAITKEVIČIUS, V. K., Brennan, M. J., Kelly, J. E.: Intra-arterial chemotherapy of malignant diseases. *Henry Ford Hospital Medical Bull* 9 : 1-10 (Mar) 1961.
- Talley, R. W., Kelly, J. E., Brennan, M. J., VAITKEVIČIUS, V. K.: Clinical Study of 6 α -methyl-9 α -fluoro-17-acetoxy-21-deoxyprogesterone (U-17323) in human breast cancer — preliminary report. *Cancer Chemother Rep* 12 : 59-62 (June) 1961.
- JESAITIS, M. A. and Goebel W. F., The chemical and antiviral properties of the somatic antigen of Phase II Shigella sonnei. *J. Exp. Med.*, 1962, 96, 409-424.
- GOEBEL, W. F. and JESAITIS, M. A., The somatic antigen of a phage resistant variant of Phase II Shigella sonnei. *J. Exp. Med.*, 1962, 96, 425-438.
- Witting, G., JESAITIS, M. A., and Glos, M., Ueber die Reduction ungesaetigter Saeurechloride zu ungesaetigter Aldehyden, *Ann. Chm.*, 1952, 577, 1-10.
- Goebel, W. F., and JESAITIS, M. A., Chemical and antiviral properties of the somatic antigens of Phase II Shigella sonnei and of a phage resistant variant II 3, 4, 7. *Ann. Institut Pasteur*, 1953, 84, 66-72.
- JESAITIS, M. A., and Goebel, W. F., The interaction between T4 phage and the specific lipocarbohydrate of Phase II Sh. sonnei, *Cold Spring Harbor Symp. Quant. Biol.*, 1953, 18, 205-208.
- JESAITIS, M. A., and Goebel, W. F., mechanism of phage action, *Nature*, 1953, 172, 622-624.
- JESAITIS, M. A., The chemical nature of intravenous material of T4 phage, *Microbial Genetics Bull.*, Carnegie Institution of Washington, Cold Spring Harbor, N. Y., 1954, 10, 16-18.
- Goebel, W. F., Barry G. T., JESAITIS, M. A. and Miller, E. H., Colicine, K, *Nature*, 1955, 176, 700-701.
- JESAITIS, M. A., and Goebel, W. F., Lysis of T4 phage by the specific lipocarbohydrate of Phase II Sh. sonnei, *J. Exp. Med.*, 1955, 102, 733-752.
- JESAITIS, M. A., Differences in the chemical composition of the phage nucleic acids, *Nature*, 1956, 178, 637.
- JESAITIS, M. A., The nucleic acids of T2, T4, and T6 bacteriophages, *J. Exp. Med.*, 1957, 106, 233-246.
- JESAITIS, M. A., The chemical composition of nucleic acid of C16 phage, *Bacteriol. Proc.* 1959, 45.
- JESAITIS, M. A., The inheritance of the glucose component of the phage nucleic acids, *J. Gen. Physiol.*, 1961, 44, 585-603.
- PALUBINSKAS, A. J., Christensen, W. R., Harrison, J. H., Sosman, M. C.: Calcified adrenal cysts. *Amer J Roentgenol* 82 : 853-861 (Nov) 1959.
- PALUBINSKAS, A. J., Davies, H.: Calcification of the basal ganglia of the brain. *Amer J Roentgenol* 82 : 806-822 (Nov) 1959.
- PALUBINSKAS, A. J.: Eosinophilic cystitis. Case report of eosinophilic infiltration of the urinary bladder. *Radiology* 75 : 589-591 (Oct) 1960.
- PALUBINSKAS, A. J., Wylie, E. J.: Roentgen diagnosis of fibromuscular hyperplasia of the renal arteries. *Radiology* 76 : 634-639 (Apr) 1961.
- PALUBINSKAS, A. J.: Medullary sponge kidney. *Radiology* 76 : 911-919 (June) 1961.
- Murphy, W. K., PALUBINSKAS, A. J., Smith, D. R.: Sponge kidney: report of seven cases. *J Urol* 85 : 866-874 (June) 1961.
- Perloff, D., Sokolow, M., Wylie, E. J., Smith, D. R., PALUBINSKAS, A. J.: Hypertension secondary to renal artery occlusive disease. *Circulation* 24 : 1286-1304 (Dec) 1961.

MEDICINOS IR SVEIKATOS REIKALAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE

Med. Dr. K. Gudaitis

(tęsinys)

Lietuvai atstačius savo nepriklausomybę, jos krašte tebuvo, palyginti, mažai gydytojų, daugiausiai mokslus išėjusių Rusijos, tik vienas kitas Vokietijos ar kituose universitetuose. **Prof. med. dr. Petras Avižonis** savo rašte nurodė ir dr. A. Garmus kartoja, kad pradžioje nepriklausomoje Lietuvoje iš viso tebuvo 390 gydytojai; jų tarpe nelietuvių tautybės gydytojų procentas viršijo. Lietuvoje gyventojų tuomet buvo 2 1/2 milijono. Atskaičius kariuomenėje ir krašto administracijoje tarnavusius gydytojus, tuomet vienam praktikuojančiam gydytojui teko 8 iki 9 tūkstančių gyventojų. Tais pačiais metais Latvijoje 1 gydytojui — 2.425 gyventojai, Estijoje — 2.247, Olandijoje — 1.996 ir Vokietijoje — 1.667. Pradžioje Lietuvoje gydytojų specialistų, kaip: chirurgų, akių, moterų ligų ir kitų tebuvo vienas antras, o specialistų patalogų beveik visai nebuvo. Nurodytame rašte⁹ ir prof. P. Avižonis ryškiai parodo atsikūrusioje Lietuvoje esantį didelį gydytojų trūkumą ir iš praeities nepavaldėta jokie gyventojų sveikatos bei higienos aprūpinimo. Šis prof. P. Avižonio raštas veikė visuomenę bei vyriausybę stipriai skatinančiai nedelsti gyventojų medicinos bei sveikatos reikalų gerinti. Jau pačioje nepriklausomybės pradžioje buvo susirūpinta paruošti savų gydytojų.

Lietuvos universiteto Medicinos fakulteto veikla

Medicinos fakultetas, kurio pirmuoju dekanu buvo **prof. med. dr. Petras Avižonis**, turėjo medicinos, odontologijos, farmacijos ir veterinarijos skyrius. Pirmaisiais metais (1922 m.) į medicinos fakultetą buvo priimti studentais 190 asmenų, iš jų 114 į medicinos skyrių, o 1923 m. pavasario semestru medicinos fakultete jau buvo priimta 440 studentų, iš jų medicinos skyriuje 230, odontologijos — 106, farmacijos — 46 ir veterinarijos — 58 asmenys. (Vėliau po keletą metų Medicinos fakulteto veterinarijos skyrius buvo uždarytas ir 1936 m. rugsėjo

19 d. Kaune-Vilijampolėje buvo atidaryta savaranki **Veterinarijos akademija**, kurioje mokslas buvo išeinamas universiteto lygio mokymu; reiškia Nepriklausomos Lietuvos veterinarijos akademijoje sėkmingai mokslą išėjęs asmuo gaudavo aukštojo mokslo (universiteto) diplomą.) Medicinos fakulteto studentų skaičius kasmet didėjo, taip pvz., 1931 metais pavasario semestru medicinos fakultete buvo iš viso 816 studentų, iš jų medicinos skyriuje 434, odontologijos — 200 ir farmacijos — 182 studentai, o jau tų pačių metų rudens semestru teko viso 924 studentai, iš jų medicinos skyriuje — 493, odontologijos — 248 ir farmacijos — 191 studentas.¹³ 1948 metais Lietuvos Vytauto Didžiojo universiteto medicinos fakulteto bendri studentų skaičiai buvo paskelbti, kaip seka: 1925-26 m. — 472 studentai, 1928-29 m. — 685, 1930-31 m. — 838, 1935-36 m. — 820, 1936-37 m. — 725, 1937-38 m. — 671, 1938-39 m. — 621, 1939-40 m. — 642 ir 1940-41 m. — 965.¹⁴ (Paties Medicinos fakulteto santvarkos, mokslo eigos, profesūros bei Medicinos fakulteto turėtų naujaisiu mokslo priemonių čia neaprašinsime, nes tatai išeitų iš šios studijos ribų.)

Per pirmą nepriklausomybės dešimtmetį bendras Lietuvos gydytojų skaičius pakilo nuo 390 iki 558,¹⁵ iš kurių pačiame Kaune praktiko ir įvairiose įstaigose dirbo 209 gydytojai.¹⁶ Turint galvoje, kad senesniųjų gydytojų dalis per tą laikotarpį išmirė, tai Lietuvos universiteto medicinos fakulteto paruoštų gydytojų prieauglis buvo gana žymus. 1933 m. Lietuvoje 1 gydytojui dar teko apie 4.000 gyventojų. Palyginimo pavyzdžiui tais pačiais metais 1 gydytojui teko Lenkijoje 3.100, Vokietijoje — 1.237 ir Prancūzijoje — 1.596 gyventojai.¹⁷ Nors dar buvo Lietuvoje žymi gydytojų stoka, bet, palyginus su padėtimi nepriklausomybės pradžioje, kada, kaip matėme, 1 gydytojui teko 8 iki 9 tūkstančių gyventojų, bendras gyventojų sveikatos aprūpinimas jau buvo žymiai pagerėjęs. O jau 1939 m. nepriklausoma Lietuva turėjo 1.446 medicinos gydytojų; tuo metu 1 gydytojui beteko 1.988 gy-

ventojai. Be to, tuo metu Lietuvoje jau buvo 686 dantų gydytojai (1 dantų gydytojui teko 4.191 gyventojai), 568 akušerės (1 akušerei teko 5.062 gyventojai), 597 diplomuotos gailingosios seselės ir 195 felčeriai. Palyginę mūsų gydytojų skaičių su mūsų šiaurės kaimynais, randame, kad tais pačiais metais likusiose Pabaltijo valstybėse buvo: Latvijoje — 1.416 gydytojų (1 gydytojui teko 1.378 gyventojai) ir Estijoje 957 gydytojai (1 gydytojui teko 1.183 gyventojai).¹⁸ Tie duomenys rodo, kad nepriklausomos Lietuvos gyventojų aprūpinimas medicinos personalo požiūriu buvo jau beveik pasiekęs Vakarų Europos lygį. Buvo apskaičiuojama, kad Lietuvai buvo reikalingi mažiausiai daugiau negu 2.000 gydytojų.

Ligoninės bei kitos gydymo ir sveikatos įstaigos.

Vienas iš svarbiausių reikalų nepriklausomybės pradžioje buvo suorganizuoti ir aprūpinti Nepriklausomos Lietuvos gyventojus reikalingiausia medicinos pagalba, įsteigiant apskričių ir didesnių miestų ligonines ir aprūpinant jas savo universiteto paruoštais gydytojais, kurie būtų ne tik medicinos profesionalais, bet kartu ir tautos švietėjais bei krašto kultūros kėlėjais; taip pat aprūpinant tinkamai paruoštu pagalbinu medicinos personalu, kaip: akušerėmis, seselėmis ir kt. Suorganizuotos ir daugiausiai naujai pastatytos ligoninės nepriklausomoje Lietuvoje veikė šiuose apskrityse ir miestuose:

Alytuje pastatyta nauja ligoninė; ligoninės našumas gerėjo, kai jai vadovavo Lietuvos universitete medicinos mokslą išėjęs ir universiteto klinikose įsigijęs chirurgo specialybę **dr. Stasys Kudirka**. Alytuje stovėjusi Lietuvos kariuomenės dalis (Ulonų pulkas) turėjo savo atskirą ligoninę; pavojaus atvejais ar greitosios pagalbos reikale ši ligoninė padėdavo ir aplinkiniams gyventojams. Alytaus šile 1927 metais buvo pastatyta gerai įrengta tuberkuliozinė sanatorija, kurioje buvo gydoma daugiausia kaulų tuberkuliozė.

Biržuose pirmą kartą ligoninės namas buvo statytas 1877 metais, nepriklausomybės laikais ligoninė buvo žymiai praplėsta, daug pristatyta ir gerai įrengta; jai vadovavo patyręs chirurgas bei giliai susipratęs lietuvis **dr. Jokūbas Mikelėnas** (g. 1885.VII.21 Mažutiškių k.

Biržų vls. — m. 1966.IV.19 Chicagoje), medicinos mokslą išėjo Tomsko universiteto medicinos fakultete 1913 metais, tais pačiais metais grįžo į Lietuvą ir vertėsi medicinos praktika; 1928 m. Lietuvos vyriausybės apdovanotas Gedimino ordinu.¹⁹

Kaunas. Kaip jau šios studijos pradžioje paminėjome, po trečiojo Lietuvos ir Lenkijos padalinimo (1795 m.) Kaunas atiteko rusams. Ankstesnių laikų istoriniai šaltiniai mini, kad Lietuvoje veikė ligoninės - prieglaudos, kurios greičiausiai buvo pačių gyventojų išlaikomos. Kai didikai - dvarininkai statydindavo bažnyčias, tai kaikur jie leisdavo prie bažnyčios pastatyti prieglaudą - ligoninę, kurioje galėtų prisiglausti paliegę parapiečiai. Taip pvz., nurodoma, kad **Tauragės** srities valdytojas Vilniaus vaivadaitis Bartosius apie 1507 metus Tauragėje pastatydino bažnyčią ir įkurdino mokyklą bei prieglaudą - ligoninę.²⁰

Kai Lietuvos kraštas pateko į gobšųjų rusų carų valdą, tai prasidėjo lietuvių gyvenimo smukimas: kas buvo Lietuvos valstybės laikais sukurta lietuvių liaudies gerovei, tai visa be tinkamos priežiūros bei reikalingos paramos nyko arba okupantų buvo sąmoningai sunaikinama. Esant tik nykimo bei griovimo sąlygoms, išnyko ir buvusios ligoninės-prieglaudos. Lietuvos žmonėms dar ilgai reikėjo laukti, kad jų sveikatos reikalais būtų pasirūpinta. Tik atsistačiusioje nepriklausomoje Lietuvoje pilna to žodžio prasme pasirūpinta darbo žmogaus ir visos lietuvių liaudies sveikatos bei gydymo reikalais.

Kauno likimo pavyzdys yra visos Lietuvos ir lietuvių liaudies bei tautos likimo atšvaitė. Patekęs į rusų caro valdą, Kaunas pergyveno didelį smukimo bei nykimo laiką. Lietuvos valstybės metu, pvz., 1723 metais, Kaunas jau turėjo 28.000 gyventojų, anais laikais tai jau buvo žymus miestas; patekęs į caro valdą, 1796 m. Kaunas beturėjo 8.500 gyventojų, o kai Napoleonas su savo kariuomene 1812 metais žygiavo per Lietuvą, tai Kaune beliko 3.000 gyventojų. Ir okupantas rusų caras, ir Napoleono žygiuojanti armija, abudu be atodairos apiplėšė ir niokojo Lietuvos kraštą ir degino miestus. Prie to prisidėjo badmečiai bei marai. Štai dėl ko anais laikais Kaunas sparčiai nyko, nyko ir visa Lietuva. Ir ramiam laikui atėjus, rusų carui nerūpėjo Kauno atstatymas ir gyventojų vargingos buities pagerinimas: jam

rūpėjo greičiau Lietuvą surusinti, lietuvių tautą išnaikinti, dėl to veik Lietuvą, o ypač jos miestus užtvino gausi caro administracijos rusiška valdininkija. Be to, Kauną padarė gubernijos centru, apgyvendino gubernatorių ir sutelkė gausią įgulos kariuomenę, o vėliau Kaunas buvo padarytas tvirtove.

Caro valdos laikotarpyje rusai nepastatė ligoninės Kaune. Po 50 metų valdymo rusinimo tikslais caras panaikino visus Kaune buvusius vienuolynus (1845 m.). Apleistame pranciškonų vienuolyne Kauno miestas įrengė miesto gyventojams pirmą ligoninę, dėl to ligoninė buvo miesto nuosavybė ir pradžioje buvo vadinama „Kauno miesto ligonine (Nepriklausomybės laikais Gardino g. 67 nr.). Ligoninė buvo menko įrengimo, ir vienuolyno patalpos primityviai kiek pritaikintos ligoninei.

1904 m. tos ligoninės direktoriumi buvo paskirtas med. dr. **Aleksandras Hagentronas** (g. 1872.VI.21 Spaske, Riazanės gubernijoje — m. 1946.V.3 Kemptene, Vokietijoje), kuris medicinos mokslus buvo išėjęs, med. dr. laipsnį ir chirurgo specialybę įsigijęs Dorpatu (dabar Tartu) universiteto medicinos fakultete ir to fakulteto klinikose (laiktarpyje nuo 1896 m. iki 1901 m. paruošė ir apgynė medicinos daktaro disertaciją, ir iki 1904 m. buvo universiteto klinikos asistentu). Būdamas vokiečių kilmės, darbštus ir pažangus, Kauno miesto ligoninę jis žymiai pertvarkė, pagerino bei pritaikė geros ligoninės reikalavimams, aprūpino ją to meto naujausiais aparatais bei tinkamais chirurginiais instrumentais. Jau tuomet Hagentornas suartėjo su lietuviais ir į ligoninės tarnybą priėmė visą eilę lietuvių gydytojų. Kilus vokiečių - rusų karui, 1914 metais Kauno miesto ligoninė su visu personalu buvo evakuota į Rusijos gilumą.²¹

Carinei Rusijai subyrėjus, 1921 metais A. Hagentornas grįžo į nepriklausomą Lietuvą ir įsijungė į medicinos darbą, buvo Aukštųjų Kursų chirurgijos lektoriumi ir, Kaune atidarius Lietuvos universitetą (1922.II.16), ekstra ord. prof. Chirurgijos katedros vedėju (laikiniai). Chirurgijos katedros vedėju bėgyje 1922 m. iki 1923 m. buvo ir dėstė chirurgiją ord. prof. **Janis Dzirne** (g. 1861 m.), jis buvo latvis ir 1909 - 1917 m. Maskvos universiteto chirurgijos profesorius; nuo 1923 m. iki 1926 m. buvo chirurgijos katedros vedėju ir dėstė chirurgiją bei chirurginę kliniką iš Karaliaučiaus

pakviestas ord. prof. **Hansas Boitas** (g. 1876 — m. 1934 m. Karaliaučiuje). Prof. A. Hagentornas atidarė savo privačią chirurginę kliniką Kaune, Miškų g., kuri turėjo gerą vardą. 1926.IV.15 A. Hagentornas vėl buvo pakviestas ord. profesoriumi chirurgijai dėstyti ir chirurginės katedros bei klinikos vedėju; tose pareigose jis buvo iki 1939 m. antros pusės. Maskvos komunistų raudonajai armijai klastos ir smurto jėga okupavus Lietuvą (1939 m. VI), prof. Hagentornas 1940 metais išvyko į Vokietiją.²² Prasidėjus II pas. karui, Vokietija paskelbė komunistinei Rusijai karą ir išvarė raudonąją armiją iš Lietuvos (1941 m. vasaros pradžioje). Tas metais prof. A. Hagentornas vėl grįžo į Kauną ir vokiečių okupacinė karo valdžia pasiūlė jam vadovauti Vytauto D. universiteto medicinos fakulteto chirurginei klinikai. Įvyko būdingas reiškinys. Naciškųjų vokiečių nusteimui, prof. A. Hagentornas atsisakė pasiūlytų pareigų, motyvuodamas, kad jis gerbiamas ir aukštai vertinamas lietuvių chirurgus, ir jo paskyrimas galėtų žėisti lietuvius. Prof. A. Hagentorno laidotuvėse (1946.V.) dalyvavo karo tremtinių lietuvių ir prof. V. Kanauka prie jo karsto pasakė jautrią atsisveikinimo kalbą (Pastarosios žinios gautos iš prof. V. Kanaukos).

Jau nurodėme, kad dėl politinių ir nelauktų karo įvykių (Lenkų sukilėlio-maištininko Želigovskio invazija į pietų - rytų Lietuvą ir Vilniaus užgrobimas 1920.X.8) Lietuvos vyriausybė iš Vilniaus persikėlė į Kauną, kaip saugesnę vietą nuo pilsudskinkų lenkų ir raudonarmiečių grėsmės. Tuomet Kaunas liko laikinoji nepriklausomos Lietuvos sostinė. Tuo metu Kauno ligoninę (vadinama ir Kauno miesto ligoninė) perėmė Lietuvos valdžios vidaus reikalų ministerija, kuri pavedė ligoninės tvarkymą ir priežiūrą tos ministerijos sveikatos departamentui. Pati ligoninė pavadinta **Valstybine Kauno ligonine**. 1923 ir 1924 m. pradžioje Valstybinėje Kauno ligoninėje buvo įsteigtos žemiau sumenėtos medicinos katedrų klinikos; ligoninės bendroje auditorijoje katedrų profesoriai skaitė studentams paskaitas ir demonstravo ligonius; bendroje ligoninės laboratorijoje studentai atlikinėjo Medicinos fakulteto nustatytus laboratorinius pratimus, o klinikose — pratimus su ligoniais. Valstybinėje ligoninėje buvo įrengtos šios klinikos: Įvadas į vidaus mediciną katedros po-

liklinika, jos vedėjas buvo ekstra **ord. prof. J. Bagdonas**; Terapeutinės katedros klinika, jos vedėjas buvo **ord. prof. K. Buinevičius**; Chirurginės katedros klinika, jos vedėjas pačioje pradžioje buvo ekstra **ord.**, o vėliau **ord. prof. A. Hagentornas** (1922 m. antroje pusėje prof. Janis Dzirne ir nuo 1923 iki 1926 m. prof. H. Boitas); vėliau buvo įsteigta Odos ir Veneros ligų katedros klinika, jos vedėjas buvo ekstra **ord. prof. J. Karuža**.

Valstybinėje Kauno ligoninėje viso buvo 250 lovų (Chirurginei klinikai teko 108 lovos, Terapeutinei vidaus ligų klinikai — 75 lovos, Įvado į vidaus mediciną poliklinikai — 34 lovos, likusios Odos ir Veneros ligų klinikai). Į klinikas būdavo priimami ligoniai iš visos Lietuvos vietovių, kurie ypač buvo reikalingi kvalifikuotų specialistų specifinio gydymo. Valstybinėje Kauno ligoninėje medicininiu požiūriu Medicinos fakulteto klinikos veikė savarankiškai, jų profesoriai bei jų asistentai buvo renkami bei apmokami Medicinos fakulteto, gi pati ligoninės administracija: direktorius, ūkio vedėjas, kai kurie gydytojai ir žemesnysis medicinos bei ūkio personalas buvo skiriami bei apmokami Sveikatos departamentu. Sveikatos departamento skiriami gydytojai medicininiu darbu buvo subordinuoti atitinkamų klinikų vedėjams - profesoriams ir dirbo klinikose tomis pačiomis sąlygomis, kaip ir Medicinos fakulteto rinkti gydytojai — asistentai.²³

Karo ligoninė Kaune ir turėjo būdingą istoriją, dėl to ir su ja kiek plačiau susipažinsime. Tais pačiais rusinimo tikslais caro paderėmu buvo uždarytas XVIII a. gale karmelitų vienuolių Kaune pastatytas vienuolynas. Vienuolyno namai rusų buvo paimti 1831 metais ligoninei įkurti, kuri veik buvo pavesta rusų igulos kariuomenei naudoti.²⁴ Ir šios ligoninės, kaip matome, pastatai nebuvo rusų statyti: palyginti ne seno vienuolyno namus rusai pasisavino. Ir šiuo atveju Kauno miesto vadovybė karmelitų vienuolyno patalpas šiek tiek pritaikė ligoninės reikalams. Palyginus su tinkama ligonine, ir ši vienuolyne įrengta ligoninė turėjo daug trūkumų bei nepatogumų. Bet rusams nerūpėjo Lietuvoje pastatyti ligoninei tinkamus namus ir ligoninę įrengti pagal tų laikų reikalavimus. Predžioje, kai karmelitų vienuolyne įrengta ligoninė buvo duota rusų kariuomenei naudoti, toje ligoninėje bu-

vo 150 lovos. Stiprindami bei didindami tvirtovę, telkė ir daugiau kariuomenės į Kauno tvirtovę. Ligoninė buvo per maža, reikėjo didinti. 1853 m. ta ligoninė buvo praplėsta ir užstatytas antras aukštas (Po 22 rusų valdymo metų). O 1884-85 m. ši ligoninė buvo žymiai padidinta, tuomet jau turėjo po padidinimo 350 lovų. I-jo pasaulinio karo metu, kai po didesnių mūšių sužeistų karių būdavo labai daug, šioje ligoninėje būdavo sutalpinama iki 1700 ligonių. Tuo metu šioje ligoninėje dirbi 39 gydytojai, kurių tarpe buvo šie gydytojai lietuviai: **Mikalojus Kuprevičius** (g. 1864. I.27 Lenčių k., Krakių vls., Kėdainių aps. — m. 1932.VIII.11 Žagarėje), **Balčikonis** (biografinių žinių nerasta), **B. Atkočiūnas** (Lietuvoje dar buvo gydytojas, nuo bolševikinių raudonarmiečių pasitraukė į vakarus, atvyko į JAV, jo biografinių tikslų žinių nerasta), ir **Jeronimas Ralys** (g. 1876.IX.28 Antapusinio vienosėdžio, Viduklės vls., Raseinių aps. — m. 1921. XII.17 Jonavoje, Kauno aps.). I pas. karo pradžioje Kaunas buvo paverstas pirmos rūšies tvirtove, bet šita pirmos rūšies tvirtovė neilgai tepajėgė vokiečių puolimams priešintis. I-sis pas. karas prasidėjo 1914.VIII.1, o jau sekančių metų, būtent 1915.VIII.17 vokiečių gen. Lietzmanno vadovaujamos kariuomenės dalys per 10 kovos dienų galutinai užėmė Kauną ir visą tvirtovę. Vokiečių spaudžiami besitraukia rusai daug Kauno sunaikino: išsprogdino tiltus per Nemuną, išsprogdino Kauno apylinkėje, būtent Garliavos, Raudondvario, Zapyškių ir kt. bažnyčių bokštus. Tokiais grovimais bei naikinimais rusai padarė daug žalos Lietuvos kraštui, tačiau vokiečių karo jėgų puolimų rusai tuo nė kiek nesustabdė. Bėgdami rusai žiauriai apiplėšė Kauno gyventojus. Tolimesniuose tvirtovės sektoriuose dar vyko mūšiai, vokiečiai tuoj (1915.VIII.5) užėmė Karo ligoninę savo kariuomenės reikalams. I-mam pas. karui besibaigiant, tuoj pradėta organizuoti nepriklausomos Lietuvos kariuomenė, kuriai buvo įkurta ir **Karo ligoninė (1919. IV.12), kuri buvo patalpinta privačiuose Kamberio namuose Totorių gatvėje**. Kai tik vokiečiai išsikraustė, apie 1919 m. liepos antroje pusėje, Lietuvos vyriausybė perėmė Karo ligoninės namus savo žinion, pavesdama ją Lietuvos kariuomenės reikalams. Rusų ir vėliau vokiečių okupuota Karo ligoninė karo metais nebebuvo taisoma, dėl to ligoninės patalpos

buvo liūdname stovyje — apleistos, apgruvusios. Tuo metu dar tebevyko nepriklausomybės kovos, dėl to Lietuvos kariuomenei buvo labai reikalinga didesnė ligoninė savo sužeistiesiems bei sergantiems kariams gydyti bei slaugyti. Lietuvos vyriausybė skubiomis priemonėmis apleistą bei apgrautą Karo ligoninę aptvarkė ir guldė savo fronte sužeistus karius. 1920 metų pradžioje ir Lietuvoje siautė sunki gripo (influcenos) epidemija, kuri išsiplėtė ir visoje Lietuvos kariuomenėje. Sužeistųjų ir gripų sergančiųjų karių skaičius žymiai padidėjo. Tuo metu Karo ligoninėje ligonių būdavo iki 600, o tų metų kovo mėnesį buvo reikalinga lovų skaičių padidinti iki 1000. Po karo ir gripo epidemijai pasibaigus, Karo ligoninėje ligonių skaičius palaipsniui mažėjo: 1923. I.1. Karo ligoninėje lovų skaičius sumažintas iki 800, 1926. I.1 lovų skaičius sumažintas iki 600, o 1927 m. lovų skaičius sumažintas iki 500; šis lovų skaičius Karo ligoninėje liko visam laikui. Lietuvos laikais pirmas Karo ligoninės viršininkas buvo gydytojas plk. Petras Sližys (g. 1889 m. Desiukiškių dvare, Kurklių vls., Utenos aps. — m. 1961. III.25 Plattsburg, New York); šiam pasitraukus, 1920 m. vasario 1 d. Karo ligoninės viršininku buvo paskirtas gydytojas plk. Kazys Oželis (g. 1886. VI.23 Vilkų kampe k., Švėkšnos vls., Tauragės aps. — m. 1960. III.3 Čikagoje); jo iniciatyva, Karo sanitarijos viršininkui gyd. gen. Vl. Nagevičiui padedant, Karo ligoninė buvo žymiai padidinta ir pagerinta, buvo suorganizuoti skyriai ir paskirti jiems atitinkami vedėjai: Akių skyrius, jo vedėjas akių ligų specialistas med. dr. P. Avizonis, Dermatologijos — dr. J. Karuža, Psichiatrijos — dr. J. Blažys, Chirurgijos — med. dr. A. Hagentornas, Ausų - nosies - gerklės — dr. P. Radzickas, Vidaus ligų — dr. K. Parčevskis, Infekcinių ligų — dr. B. Atkočiūnas, Bakteriologijos — dr. M. Nasvytis, Patologijos — dr. K. Oželis; be vedėjų kiekviename skyriuje dirbo specialistų gydytojų nuo 3 iki 6. Be to, prie Karo ligoninės nuolat veikė karių sveikatos tikrinimo komisija, sanitarijos puskarininkų mokykla; Lietuvos Raudonojo Kryžiaus seserų kursų auklėtinės atlikdavo reikalaujamą pratybą ligoninėje.²⁵

Nepriklausomos Lietuvos universitetą atidarius (1922. II.16), ypač klininėms medicinos katedroms trūko tinkamų patalpų ir ypatingai klinikų. Matėme, kad Chirurginės ir Vidaus

ligų katedrų klinikoms buvo pavesta Valstybinė Kauno ligoninė. Kai kurios katedrų klinikos savo darbą pradėjo Karo ligoninėje. Įvado į chirurgiją ir operacinės chirurgijos katedra pradėjo savo darbą 1922 m. Karo ligoninės patalpoje; tuomet įvadą į chirurgiją dėstė prof. Dzirne. 1923 m. ši katedra gavo reikalingas patalpas Valstybinėje Kauno ligoninėje. — Odos ir veneros ligų katedros klinika naudojo Karo ligoninės atitinkamą skyrių. — Ausų - nosies - gerklės ligų katedra pradėjo veikti nuo 1924 m., tos katedros klinika pradėjo veikti 1925 m. Karo ligoninėje, kur katedros klinikai buvo pavestos 2 didelės patalpos, kiekvienoje po 18 lovų.

Nervų ir psichikos ligų katedra gavo dviejų aukštų rūmus Karo ligoninės komplekse; katedra pradėjo veikti 1924 m. rudens semestru prasidedant. Katedros klinika buvo įkurta tame pačiame rūme ir turėjo apie 59 lovas. Tame rūme katedra ir klinika liko visą nepriklausomos Lietuvos laiką. Nuo pat pradžios katedros ir klinikos vedėju buvo doc. dr. Juozas Blažys (g. 1890. V.2 Šiauliuose — m. 1939. IV.25 Kaune), medicinos mokslus ėjo Petrapilio karo akademijoje ir baigė 1914. VI.1 ir buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę; 1918 m. jau grįžo į Lietuvą, 1920-21 m. buvo Kaune Aukštųjų Kursų psichiatrijos lektoriumi, 1924. IX.11 buvo paskirtas Valstybinės psichiatrinės ligoninės direktoriumi ir tą pačią datą išrinktas Lietuvos universiteto medicinos fakulteto nervų ligų ir psichiatrijos katedros docentų, 1935 m. pakeltas į ekstra ordinarinius profesorius, o 1938 m. buvo išrinktas Vytauto D. universiteto prorektoriumi.²⁶

Iki nepriklausomos Lietuvos atsistatymo kūdikių bei jaunesnio amžiaus vaikų jokios organizuotos medicininės pagalbos ir globos nebuvo, nebuvo nė vaikams pritaikintų ligoninių. Tiesa ir pačioje Rusijoje, kuri okupavusi valdė ir Lietuvos kraštą iki I pas. karo, kūdikių ir vaikų globos bei tinkamo gydymo visai nebuvo. Jei ir buvo prie kaikurių universitetų klinikų vaikų skyrius, tai jis tebuvo naudojamas besiruošiantiems į gydytojus studentams medikams bendrais bruožais supažindinti su kūdikių ir vaikų susirgimais. Darbininkų ir bendrai liaudies vaikais plačioje Rusijoje organizuotai niekas nesirūpino. Tuo labiau lietuvių liaudies kūdikių ir vaikų sveikata pasirūpinti rusams nė į galvą neatėjo, nes, kaip anksčiau

buvo minėta, rusų carų valdžios pastangos buvo lietuvius greičiau surusinti arba išnaukinti.

Atsistačius nepriklausomai Lietuvai, jau nuo pat pradžios Lietuvos valdžia vispusiškai rūpino ypač darbo žmonių ir jų kūdikių -vaikų sveikata, nes Lietuvoje žmogus buvo branginamas. Kaip toliau matysime, Kaune ir kituose Lietuvos miestuose bei vietovėse veikė įvairios medicininės įstaigos kūdikių bei vaikų sveikatos globos reikalams.

Lietuvos universiteto medicinos fakultete nuo pat pradžios buvo įsteigta **vaikų ligų katedra** ir atitinkama klinika. Tos katedros ir klinikos vedėja nuo pat pradžios visą nepriklausomybės laiką (1924 iki 1944 m.) buvo **med. dr. Vanda Mingailaitė - Tumėnienė** (g. 1880. I.8 Slavėnų dvare, Anykščių vls., Utenos aps.), medicinos mokslus studijavo Berno universitete (Šveicarijoje) 1906-1911 m. ir šiais paskutiniaisiais metais ten pat įsigijo med. dr. laipsnį, 1912 m. grįžo į Rusiją ir Peterburgo (dabar Leningradas) moterų medicinos institute išlaikė reikalaujamus egzaminus gydytojo praktikos teisei gauti, o 1912-1913 m. jau

vėl buvo Berno universiteto vaikų klinikos asistentė.

Med. dr. Mingailaitė - Tumėnienė 1918 m. jau grįžo į nepriklausomą Lietuvą ir didžiai veikliai įsijungė į nepriklausomos Lietuvos medicininį darbą įvairiose vietose ir pareigose, buvo net vidaus reikalų ministerijos sanitarijos viršininke 1922-1924 m., tame pačiame laikotarpyje dirbo Berlyno universiteto vaikų klinikoje pas prof. Czerny (1923 m.) ir Kaune tame laikotarpyje buvo Amerikos (JAV) Raudonojo Kryžiaus vaikų ambulatorijos vedėja; ši ambulatorija buvo Laisvės alėjos Nr. 12, toje pačioje patalpoje buvo ir Pageto vardo sveikatos globos centras. 1923 m. ji buvo priimta į Lietuvos universiteto mokslo personalą ir Medicinos fakulteto išrinkta vaikų ligų katedros vyresniąją asistentę, ir tų pačių metų rudens semestre lektoriaus etatu ji skaitė IV kurso studentams medikams vaikų ligų kursą aukščiau minėtos ambulatorijos patalpoje, 1924 m. Medicinos fakultetas ją išrinko docente, 1930 m. — ekstra ordin. profesore, o 1941 m. — ordin. profesoriumi vaikų ligų katedrai ir klinikai.

Naudotosios raštijos šaltiniai

1. Prof. Mykolas Biržiška: Senasis Vilniaus universitetas. Antras leidimas, 1955 m. 5 ir 53-56psl.
2. Prof. G. A. Vinogradov: Sveikatos apsaugos organizacija visoje SSSR (Komunistinė Rusija), 1962 m., 147-149 psl.
3. Dr. Vincas Tercijonas: Medicina ir Sveikata nepriklausomoje Lietuvoje. L. G. Biuletenis Nr. 1, sausio 1965 m., 6-14 psl. ir L. E. XV t. 122-26 psl.
4. Dr. Jonas Basanavičius: Iš Lietuvių gyvenimo 1915-1917 m. po vokiečių jungo. 1919 m. Pr. Žadeikis: Didž. Karo užrašai, 1914-1916. Klaipėda 92 m.
5. Dr. Antanas Garmus: Lietuvos Universiteto 30 metų minint sukaktį. Naujienos 1952 m. kovo 4 ir 5 d.
6. Prof. igmas Žemaitis: Aukštieji Kursai. Lietuviškoji Enciklopedija II t. Kaunas 1934 m., 228-230 psl.
7. Lietuvos Istorijos šaltiniai. III t., 184 psl. (Vilnius, 1958 m.) (Apie Vilniaus universiteto atidarymą).
8. Dr. Motiejus Nasvytis: Aukštieji Kursai Kaune — universiteto pirmtakai. Naujienos, 1952 m. vasario 29 d.
9. Prof. med. dr. Petras Avižonis: Lietuvos Universiteto Medicinos Fakultetas, jo uždaviniai ir išgalės. Kaunas, 1923, III. 17.
10. Lietuvos Aukštųjų Kursų klausytojų medikų Draugijos Įstatai. Medicina Nr. 5, 1921 m. birželio 15 d., 153 psl.
11. Lietuvos gydytojams bei medicinos mėgėjams ir Amerikos Lietuviams daktarams. Medicina, 1921 m. birželio 15 d., 129-130 psl.

12. Prof. Mykolas Biržiška: Vilniaus Universiteto atgaivinimas XX amž. Priedas prie „Senasis Vilniaus Universitetas“ Nidos Knygų Klubo Leidinys Nr. 11. 1955 m. (Šis priedas autoriaus kartojamas iš londoniškės „Santarvės“ 1954 m. Nr. 9, psl. 315-319 autoriaus straipsnis „Suėjus 375 metams nuo Vilniaus universiteto įsteigimo“).
13. Medicina. 1932 m. 240-41 psl.
14. A. Musteikis. Lietuvos žemės ūkio statistika 1948 m. statistinė dalis 24-25 psl.
15. Medicina. 1932 m. 163 psl.
16. Medicina. 1932 m. 244 psl.
17. Medicina. 1932 m. 771 psl.
18. Lietuvos žemės ūkis ir statistika 1948. Statistikos dalis 28-29 psl.
19. L. E. XVIII t., 418 psl.
20. L. E. XXX t., 416 psl.
21. L. E. XI t., 232 psl.
22. L. E. VIII t., 86 psl.; Lietuvos universiteto apyskaita 1922-1927 m., Medicinos fakultetas, 261, 263, 264 ir 267-68 psl.
23. L. E. XI t., 232 psl.; universiteto apyskaita 1922-1927 m. Medicinos fakultetas, 261, 263, 264, ir 267-268 psl.
24. L. E. XI t. 212 psl.
25. L. E. XI t., 46-47 psl., 215-216 psl.; XXI t. 279 psl.
26. Lietuvos universiteto apyskaita 1922-1927 m. Medicinos fakultetas 263, 270 psl.; L. E. III t. 70 psl.

„GYDUOLĖS“

Prof. Ig. Končius

(tęsinys)

Kad „gervės kojas nukapoja“, tai yra, kai basi bėgiodami neparaitytom kelnaitėm vaikai nuskeldėja staibius arba moterys kai staibius plaka šlapi papadelkiai ir pridurai, kai jos be „žekstaibių“ po raras vaikščioja ir sušlampa papadelkiai, - jie nuplaka staibius, blauzdas, ir šitie skeldėja. Labai peršti, skauda, vis skyla iki kraujo. Reik švariai nuplauti su muilu — ne su godlapiais — ir pastijolka patepti.

— Plaukams šiurstant, plauk juos su žolynė iš beržo tįsolių arba apynių stiebų, arba raugintų burokėlių sultimi.

— Nuo reumatizmo: Trink obšro taukais skaudamas vietas. Trink žemės taukais (toks grybas yra, kurio troškinantį dvelkimą karštą dieną iš tolo pajausi; žemėje jis turi maišelį su tirštoku skysčiu; tą maišelį idėk ar įpilk į butelį ir užpilk, geriausia spirito, ne degtinės). Trink alijošiaus lapais.

— Ausims skaudant, lašina į ausis moters pieną. Ypač tai padeda, kai ausys suvargsta po skarlatinos dar mažiems tebesant.

— Nuplėšus nagą ar nagui nuaugus, nagui nuėjus, apdėk - apspausk vašku ir aprišk — paaugs lygus nagas, be „kaltūno“.

— Kojų pirštų išliežiams išpuvus, perrišk - perpink pirštus vilnonu siūlu.

— Kulniai skilus, pridėk keptą svogūną ir aptverk. Pasaugok, kad nesušlaptų.

— Neštumui nusikratyti: pasitėpk nuo malūno ašies taukais. Čia kartkartėmis sumalti - sutrinti taukai, viso - dulkių pridulėję (daugiausia miltų dulkių). Išvirink žolynės iš ėgliaus (taxus baccata) ir gerk. Ėglius buvo ketvirtasis spygliuotis mūsų krašte, greta pušies, eglės, kadugio. Dabar laisvėje mūsų krašte nebeaptinkamas, tik senuose didelių ponų soduose. Iki pastarųjų metų stambūs medžiai buvo Šateikiuose Platerio sode, Rietave Oginskio sode. Sako, kad jį išnaikino moterys, laužydamos šakas - susidarydamos atsargas, - o gal prireiks man ar kitai. Ir aplamai, tų medžių nebuvo daug ir anksčiau. Reik šokti nuo stalo per kėdę į aslą. Ir išgąstis ir susitrenkimas gali sukelti mėnesines. Reik smilkytis gintaro dūmais. Imti raudonai žerintias anglis ir apibarstyti gintaro trupinėliais; nustojus rūkti, im-

ti pūsti, kad anglis atsigautų. Sako, bažnyčioje uždrausta gintaro trupinėlius naudoti smilkalams. Pats esu pirkęs Palangoje gintaro apdirbimo fabrikėliuose gintaro trupinių Žlibinų filijalistui — anuomet, dabar klebonas, nes Žlibinai padaryta parapija — bažnyčios smilkalams. Prisileisti tik tam tikru metu po mėnesinių. Tereikia susilaikyti tik po keletą dienų kas mėnesį. Čia visai pasakoja, visai nustato dienas, visokių žymių ieško ir pas save, ir pas gyvulius. Ir po dangų pasižvalgo, ypač nakties metu; seka žvaigždes, daugiausia mėnulį, bet vis dėlto daugiausia tiki įvairiomis žolelėms. (Jų sąrašo ieškok mano rankraščiuose, likusiuose Lietuvoje). Išvirus bulves, nusunktojo vandens nepilk laukan. Mirkyk jame kojas, kiek galima giliau įmerkus ir, kiek tik iškenti, karštame vandenyje. Vis papildyk vandenį karštu, kad visą laiką būtų kiek tik iškenti. Šią priemonę laiko pačia geriausia.

— Norint prisivilioti jaunikį ar mergaitę, kad įsimylėtų, reikia pagauti šikšnosparnį, idėti į stiklinį indą ir įmesti į skruzdelyną. Skruzdėlės bamatant suės odą, mėsą — liks vieni kauliukai. Tų kauliukų tarpe bus vienas panašus į pešeklį, kitas į lazdelę su kriukeliu. Jei nori, kad tave mylėtų, reik nematomai su tuo pešekliu peštelėti drabužį norimo privilioti žmogaus. Prisiriš prie tavęs — praėjimo neduos. Įkyrėjo jis ar ji, pastūmėk su tuo kriukeliu, kad tik tas asmuo nepamatytų, pasitrauks nebekęs tavęs. Atrodo, visai nesunku tai padaryti. Stovinčio vandens paviršiuje ratais skraid do juodi su balandžio gurklio atspindžiu vabaliukai. Pabaidyti jie greit pasineria vandenin, bet neužilgo vėl išplūsta ir vėl ima ratais - lankais vandens paviršiuje sukaliotis. Prigau dyk jų, suleisk į buteliuką ir apšlapink. Tuo skystimu, kai vabaliukai jau bus susiažę, patėpk pliką norimo priviliuoti žmogaus kūną — prisiriš prie tavęs, laikysis prisikabinęs, kaip kibis uodegoje. Iš mažojo rankos pirštelio įlašink į gėralą savo kraujo, tik kad nepastebėtų tavo veiksmo. Prisiviliosi, be tavęs negalės būti.

Visas tas priemonės tenka taikyti, niekam nematant, nesakant, nerodant, neišsiplepant savo veiksmo, tarytum esi žinąs ar turįs vaisių, kuriais gali, ką norėdamas, prisivilioti.

PASAULIO IR AMERIKOS LIETUVIŲ GYDYTOJŲ SAJUNGOS VEIKLA

CENTRO VALDYBA

Pirmininkas. H. BRAZAITIS, M.D.

35210 Maple Grove, Willoughby, Ohio 44094

Sekretorius D. DEGESYS, M.D.

10612 Lake Shore Blvd., Cleveland, Ohio 44108

PASAULIO IR AMERIKOS LIETUVIŲ GYDYTOJŲ S-GOS CENTRO VALDYBOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS Nr. 6

Vieta: dr. H. Brazaičio rezidencija

Data: Kovo 25-ta diena, 1969 metai

Dalyviai: daktarai: H. Brazaitis, D. Degesys ir
E. Lenkauskas

1. Dr. H. Brazaitis, atidaręs posėdį, painformavo, kad yra gavęs iš prof. J. Puzino Lietuvos Medicinos Istorijos turinio projektą. Valdyba susipažino su šiuo projektu.
2. Svarstyta redaktorių kolektyvo sąrašas. Kai kurie numatyti tam kolektyvui gydytojai dar nėra pranešę savo sutikimo. Nutarta juos dar kartą paraginti.
3. Svarstyta valdybos išvyka į Torontą. Nutarta susitikti su Kanados Lietuvių Gydytojų Draugijos valdyba gegužės mėnesio pradžioje ir aptarti būsimo sąjungos suvažiavimo detales.

Dr. H. Brazaitis
Pirmininkas

Dr. D. Degesys
Sekretorius

OHIO

• Naujai išrinktoji 1969 metams **Ohio Lietuvių Gydytojų Draugijos valdyba** pasiskirstė pareigomis: pirm. dr. A. Baltrukėnas, vicepirm. dr. A. Kisielius, sekr. dr. J. Šonta, išd. dr. V. Adomavičius, ir narys dr. J. Balčiūnas.

• Ohio Lietuvių Gydytojų Draugija savo dviliktąją kultūrinę premiją 1000 dolerių 1968 metais paskyrė už žurnalistiką **Broniui Railai**.

Premijos įteikimas įvyko lapkričio 2 d. Holiday Inn svetainėje, Boston Hts., Ohio, metiniame draugijos susirinkime, į kurį atsilankė virš 80 asmenų.

Susirinkimą atidarė draugijos pirmininkas **dr. V. L. Ramanauskas**, tolimesnį programos

vedimą pavesdamas aktoriui Vitaliui Žukauskui ir dr. Jurgiui Balčiūnui.

Įteikiant žurnalistui Broniui Railai premiją dr. V. L. Ramanauskas pasakė:

1950 m. gruodžio mėn. 1 d. Clevelande, Ohio, išdygo mažas diegelis, kuris, bėgant laikui, vėliau išaugo į gražų medelį. Jį mes vadiname Ohio Lietuvių Gydytojų Draugija.

Prieš 12 metų draugija yra įsteigusi tūkstanties dolerių metinę kultūrinę premiją.

Per 11 metų draugija yra pagerbusi visą eilę lietuviškų kultūrinių pasireiškimų. Pačia pirmąja premija buvo pagerbta lietuviška drama „Penki stulpai turgaus aikštėje“ ir jos autorius. Pagerbtas Lietuvių Enciklopedijos redaktinis kolektyvas. Pagerbtas dainuojantis lietuviškas ansamblis jo 20 m. sukakties proga. Pagerbta lietuviška opera „Jūratė ir Kastytis“ ir jos kūrėjas. Kaip spauda rašo klavitūra šiai operai jau visiškai baigiama, o Nadas Rastenis libreto puikiai išvertęs į anglų kalbą. Pagerbta lietuviška mokykla, padedant išleisti jai vadovėlius. Pagerbtas jaunimo literatūros rašytojas. Pagerbta lietuviška radijo valandėlė už jaunimo programas. Pagaliau, pagerbtas lietuvių bendruomenininkas - visuomenininkas ir lietuvių muzikas. Štai, dabar mes prieiname prie 12-tos metinės kultūrinės Premijos. Leiskite man paskaityti valdybos protokolo ištrauką:

Ohio Lietuvių Gydytojų Draugija

Lapkričio 23, 1968, Cleveland'as, Ohio

Valdybos protokolo ištrauka

Lapkričio 9, 1968 Clevelande, Ohio, Valdyba patikrinusi Draugijos narių slapto balsavimo korteles, rado, kad Ohio Lietuvių Gydytojų Draugijos 12-ji Metinė, Kultūrinė, Tūkstanties Dolerių Premija paskirta lietuviškai publicistikai ir žurnalistikai, o jos atstovas yra p. Bronys Raila.

Dr. A. Čepulis, sekretorius.

Dr. V. L. Ramanauskas, pirmininkas

Dantų Gydytojų Skyrius

Veda DR. R. POVILAITIS

BURNOS MIKROBINĖ FLORA

Žmogaus burnoje daugiau negu bet kurioje kitoje kūno dalyje randasi didžiausia įvairių bakterijų koncentracija. Visuotinas seilių bakterijų skaičius yra nuo 5½ milijonų viename mililitre, iki 43 milijonų, o vidurkis yra apie 7½ milijonai! Tarpdančiuose ir gingivos plyšeliuose tas skaičius yra dar didesnis, o tuo tarpu laboratorijose skystam maisto pavidale auginamos bakterijos kai pasiekia vieną milijoną kubiniam milimetre yra skaitoma, kaip tiršta augmenija.

Gimdoje žmogaus burna yra, paprastai, be bakterijų. Gimstant burna jau yra užkrečiama bakterijomis, kurios randasi gimimo kanale, kaip pav.: *Lactobacillus corynebacteria*, coliform bacteria, alfa, beta ir beoriniai streptokokai, mielės, protozoa, ir net virusai. Nežiūrint įšį gimdymo užkrėtimą, burna dažnai lieka be bakterijų tuoj po gimimo, bet netrukus užsikrečia nuo motinos, kitų žmonių ir aplinkos. Antrą dieną po gimimo, vaiko burna jau turi bakterijų, kurios gali sukelti ligą, kaip pav. alfa streptokokai, pneumokokai ir staphylokokai. Šios bakterijos lieka ir gyvena žmogaus burnoj gana pastoviais skaičiais ligi mirties. Burnos bakterijos nesileidžia lengvai izoliuojamos ir studijuojamos, nes jų yra tiek daug susimaišę vienoje vietoje. Ligi šiol yra pavykę iš burnos izoliuoti 29 rūšis mikroorganizmų, nors spėjama, kad yra daugiau.

Streptococcus viridans skaičiumi viršija visus kitus burnoje randamus mikroorganizmus. Abi streptokokų rūšys, aeroabiški ir anaeroabiški, yra visuomet randami burnoje. Antras daugumu burnoj gyvenantis organizmas yra **enterococci**. Streptokokų grupė yra daugiausia kaltinama kaip dantų gedimo, periodontinių ligų ir kitų lokaliųjų ir platesniųjų užkrėtimų priežastis.

Mikroorganizmų skaičius burnoje yra nevienodas. Be to, dantis nevalant žymiai padidėja anaeroabiškų ir puvimo rūšies bakterijų skaičius. Daug reikšmės bakterijų skaičiui turi ir poilsis. Naktį bakterijų skaičius yra didesnis negu dieną, taip pat jų skaičius yra di-

desnis prieš valgant negu pavalgus. Dantų ištraukimas sumažina bakterijų skaičių. Žmonės, kurie turi protezas ir jas švariai užlaiko, turi mažiau mikroorganizmų, tuo tarpu jeigu protezų nevalo, mikroorganizmų skaičius žymiai padidėja. Didesnis kiekis seilių burnoje taip pat sumažina mikroorganizmų skaičių. Seilių deguonies kiekis, anglies dvideginis, pH ir kitos seilių sudėties dalys reguliuoja mikroorganizmų skaičių. Jeigu ligos atveju, arba dėl kitų priežasčių, seilių bėgimas ir kiekis sumažėja, mikroorganizmų skaičius tuojau padidėja. Seilės turi lysozyme (organinį katalystą), kuris ištirpina kai kurias rūšis bakterijų, kaip staphylokokus, streptokokus ir *diphtheria bacillus* nors daugumoje lysozyme veikia prieš nepatogeniškus mikroorganizmus. Prie antibakterinių seilių savybių reikia pridėti ir kraujo serumo antikūnius, kurie pasirodo seilėse ir aglutinuoja kai kurias rūšis bakterijų bei neutralizuoja kai kuriuos virusus. Yra dar daugiau agentų, kurie veikia bakterijų naikinime, bet jie li- gi šiol dar nėra gerai išaiškinti.

Čia pacituosiu dažniausiai pasitaikančius burnos ir dantų užkrėtimus ir juos sukeliančias bakterijas:

Akūtinis Streptococcal stomatitis — *Streptococcus viridans*
Streptococcus pyogenes

Akūtinis piktžaidzinis gingivostomatitis — *Fusiformis dentium*
Borelia Vincentii

Tuberkulozė (gingivos) — *tubercle bacillus*
Sifilitinės žaizdos — *Treponema pallidum*

Moniliasis — *Candida albicans*

Actinomycosis — *Actinomyces israeli*

Histoplasmosis — *Histoplasma capsulatum*

Herpetiškas gingivostomatitis — *Herpes simplex virus*

Dantų pūlinys

Bibliografija:

Edgar D. Coolidge and Robert G. Kasel: *Endodontology*, Philadelphia, Lea & Febiger, 1956.

Balint J. Orban, M.D.: *Clinical Pathology*, St. Louis, The C. V. Mosby Co., 1960.

George W. Burnett and Henry Scherp: *Oral Microbiology & Infectious Disease*, Baltimore, The William & Wilkins Co., 1957.

KRONIKA

ILLINOIS

● Naujuoju Vidurinių Vakarų sporto apygardos vadovu yra išrinktas *dr. E. Ringus*, dabartinis Chicagos lietuvių futbolo klubo Lituanikos pirm. Dr. Edmundas ir jo žmona *dr. Marija* yra radiologijos specialistai, dirba ligoninėje ir turi savo privatų radiologijos kabinetą.

● *Prof. dr. Vandos Tumėnienės* pagerbimas, kurį ruošia LMKF Chicagos klubas įvyks birželio 8 d. Chicagoje. Paskaitą, apie profesorės kultūrinę, visuomeninę, pedagoginę bei politinę veiklą skaitys dr. Julija Monstavičienė. Prof. V. Tumėnienė buvo V. D. U-to Vaikų Klinikos Katedros vedėja.

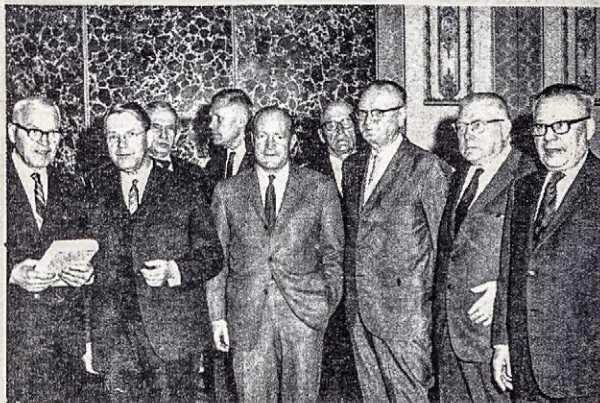
● *Dr. Z. Danilevičius*, medicinos žurnalo JAMA redaktorius, buvo pagrindinis kalbėtojas Lietuvos Nepriklausomybės minėjimo, kuris įvyko vasario 16 d. Gary, Indianoje.

● *Dr. Algirdas Kavaliūnas*, šiuo metu esąs JAV armijoje, yra pakeltas į leitenantus pulkininkus. Dr. Kavaliūnas šį rudenį baigia karo tarnybą ir grįš į Chicago, kur vėl pradės medicinos praktiką.

● *Dr. Zenonas Minginas* išėjo į pensiją ir persikraustė gyventi į Hot Springs, jis apie 10 metų dirbo Central Community Hospital, Chicagoje. Lietuvoje dr. Minginas buvo Kauno Savivaldybės Ligonių Kasos gydytojas.

Dr. R. Povilaitis prie savo taikomojo meno parodos. Paveiksmai padaryti iš džiovintų žolių, gėlių, kriauklių, medžių šakų. Parodą ruošė Lituanicos skautų tuntas.

„Lithuania 700 years“ veikalo pristatymas New Yorke. Iš d. į k. stovi *dr. Vaclovas Čekas* ir *dr. Domas Jasaitis*.

NEW YORKAS

● Kovo mėnesyje kelias savaites Floridoje atostogavo *dr. V. Slavinskas* su *ponia*, *dr. I. Giedrikienė* ir *dantų gydytoja dr. B. Paprockienė*.

● New Yorke lankėsi *dr. Laima Kaškelytė-Pocienė*, Vilniaus Universiteto vaikų ligų klinikos asistentė ir 95-jo darželio vaikų gydytoja. Čia ji aplankė keletą ligonių ir kitas kultūrines įstaigas.

● Kovo 23 d. New Yorke pristatytas Nepriklausomybės Fondo išleistas, *dr. A. Geručio* redaguotas monumentalus veikalas — „Lithuania“. Kalbėtojų tarpe buvo *dr. V. Paprockas*, kuris savo kalbą baigė šiais žodžiais: „Knyga atspausdinta be rusų geležinės rankos pėdsakų. Nėra joje graždangos, nerasite joje nei „dozvoleno cenzuroju“, kaip kad carų laikais būdavo ženklinama, nei „na litovskom jazike“, kaip kad dabartinio okupanto įsakyta. Knyga išleidžiamą be Kremliaus palaiminimo ir patepimo. Jai uždarytas kelias į tėvynę, tačiau atidaryti vartai į platųjį pasaulį. Ji gimė *laisvajame* krašte, parašyta *laisvomis* rankomis, *laisvai* keliaus svetimos šalyse ir ieškos sau *laisvę* mylinčių draugų. Nepriklausomybės Fondas paleidžia aplink žemės rutulį vieną tūkstantį penkis šimtus nerūdyjančių ir netrūnyjančių šarvuotų laivų. Pasipuošę lietuviškais trispalvėmis, jie skros audringų jūrų bangas, skelbdami pasauliui mūsų tautos, mūsų mielo krašto džiaugsmus ir sielvartą“.

● Lietuvos nepriklausomybės šventės priėmimo, kurį buvo surengęs Lietuvos Konsulatas ir Liet. Laisvės komitetas dalyvavo *dr. H. Armanas* su *ponia*.

● *Dantų gydytoja E. Vilčinskienė* atliekamu laiku lepiną savo anūkę.

● *Dantų gydytojos M. Kregždienė* ir *St. Dimienė* yra vienos iš tų, kurios dažniausiai dalyvauja lietuviškuose parengimuose.

● Gegužės 17 d. Lietuvių Fondo New Yorko skyrius Waldorf-Astorijos viešbutyje ruošia banketą. *Dantų gydytoja J. Jankauskaitė-Vytuvienė* įeina į rengimo komitetą.

KALIFORNIA

● *Dr. Zigmąs Kungys* išlaikė egzaminus verstis medicinos praktika Kalifornijoje. Naujas gydytojas žada įsikurti Los Angeles mieste ar apylinkėse.

● *Dr. Motiejus Nasvytis* atšventė 79-sius metus, dar neblogai laikosi. Neseniai pakeistas širdies variklis puikiai dirba. Dr. Nasvyčio dūkra, Giedra, yra ištekėjusi už dr. J. Gudausko.

GAJA

Gajos korporantai Čikagoje periodiškai susirinka atžymėti įvairias sukaktis, tradicinius paminėjimus, pasisvečiuoti ir padiskutuoti įvairiais klausimais.

Rudenį, lapkričio 24, minėjom mirusius korporantus su pamaldomis bažnyčioje ir susirinkimu. Susirinkimas buvo sukrėstas staigios mūsų prelegento inž. Jono Rugio mirties.

Gajininkai aktyviai, bent Čikagoje, reiškėsi prez. R. Nixon'o rinkiminėje akcijoje. Be vietinių darbų ir finansinės paramos, branduolys aktyviųjų buvo pakviesti ir dalyvavo inauguracijos iškilmėse Washingtone, D.C.: P. Kisielius, A. Razma, K. Ambrozaitis su poniomis, A. Labokienė.

Kai kurie ryškiau atžymėjo savo amžiaus sukaktis. V. ir V. Majauskai — nežiūrint audringo klimato vykusiai atšventė pusšimtį savo amžiaus ir 25 vedybinių metų artimųjų draugų gausiam būry. *D. Jasaitis* kuriam laikui buvo pasidaręs pensininku. Nežiūrint jo garbingo 70 m. amžiaus, turi tiek daug ugnies ir energijos ir įsijungė į redakcijos darbus („Tėvynės Sargo“ vyr. redaktorius). *E. Draugelis*, Sao Paulo, Brazilijoje atšventė 80 m. amžiaus sukaktį. Jis dažnas korporacijai svečias — aplanko netik Kalėdų ir Velykų sveikinimais, bet ir šiaip svarbioms korporacijai

KANADA

● *Dr. H. Brazaitis* ir *dr. Degesys* gegužės 3 d. atvyksta į Torantą galutinam pasitarimui dėl įvykstančio PLG suvūžiavimo.

● *Dr. R. Balsys* specializuojasi vidaus ligose Toronto Gen. Hospital.

● *Dr. Staškevičius* baigia medicinos studijas ir greit laikys egzaminus Toronte. Sveikiname naująjį kolegą.

progoms ir visuomet turi gerų idėjų, nežiūrint tūkstančius mylių nuotolio.

Kovo 31, Verbu sekmadieni, skaitlingas būrys korporantų su šeimomis susirinko priešvėlykiniam susikaupimui — pamaldoms pas T.T. Marijonus. Pamaldas pravedė kun. Budzeika. Ten pat pusryčiai ir susirinkimas. *P. Kisielius* korporantus supažindino At-kų Susišelpimo Fondo planais ir finansine padėtim. P. K. yra Fondo viršininkas ir turi vilčių rasti pagalbos korporantuose.

Šie metai yra Gajai sukaktuviniai — 40 m. amžiaus! Korporantai parodė nuoširdų entuziazmą tą sukaktį atžymėti su atatinkamu minėjimu rudenį, spalio mėnesį. Tikslesnė data bus skelbiama vėliau. Rengimo komisiją sudaro: V. Tumasonienė, J. Juozevičius, B. Valadka ir Z. Danilevičius.

Buvę paskutinieji pirmininkai: Z. Danilevičius, K. Pemkus ir K. Rimkus sudaro Nominacijų Komisiją naujai valdybai sudaryti.

Sekantis susirinkimas numatomas orui atšilus gamtoje, gal prie Michigano ežero krantų.

A.a. Broniui Gaižiūnui, Gajos Valdybos nariui, mirus, kooptuojamas kandidatas Gedas Grinis.

V.Š.

Paskutinis „Gajos“ valdybos posėdis su a.a. dr. Br. Gaidžiūnu.

PROFESSIONAL PHARMACIES

REMBLAKE — ROCHKES

Apothecary

2421 W. 63rd Street

HE 4-1500

Open Daily 9:30 — 10

Wednesday and Saturday 9:30 — 9

ROCHKES

Medical Arts Pharmacy

3213 W. 63rd Street

WA 5-4787

Open Daily 10 — 10

Sunday 10 — 2

MARQUETTE

Medical Building Pharmacy, Inc.

6132 So. Kedzie Avenue

Open daily 10 — 10

GR 6-3535

Wednesday 10 — 6

Saturday 9:30 — 6

PHYSICIAN'S, DIABETIC'S AND SICKROOM SUPPLIES
WE OFFER A FREE AND EFFICIENT PICKUP & DELIVERY SERVICE

6910 SO. FAIRFIELD AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60629

HAMES OLDSMOBILE, INC.

2442 West Columbus Avenue

Chicago 29, Illinois

GRovehill 6-1010

FOR THE BEST DEAL AND SERVICE

For those who like to deal with a quality place of business, there is no finer than HAMES Oldsmobile.

The Hames dealership specializes in selling and servicing the medical profession as is attested by it's many happy and satisfied doctors throughout Chicago land.

RETURN TO:

Lithuanian Medical Bulletin
8743 Mobile Avenue
Oak Lawn, Illinois 60453
Return postage guaranteed.

V. Tumshiené, M.D.
7042 So. Maplewood Ave.
Chicago, Ill., 60629